

VARPAS

literatūros, politikos ir mokslo
mėnesinis laikraštis.

— — — — —
✦ TURINYS: ✦

Nuo Redakcijos.

Numiręs dainius. (Eiles.) *Tilvikas*.

Be ko nepakilsime. *Da-gyvas*.

Belaukiant lietuvių, lenkiškai pramokusių, arba lietuviškai užmiršusių. *Da-gyvas*.

Slavėnų judėjimas. — a.

Vėjas.

Erškėčių kelias. *Širšė*.

Korespondencijos: Vilnius. Peterburgas. Ryga.

Peržvalga raštų.

Iš svetimų laikraščių.

Atsiliepimai.

— — — — —
Prekė 20 kap.

Mūsų laikraščiai.

Varpas, Ukininkas ir Naujienos

~~~~~ išeina kas mėnuo. ~~~~~

Ant metų su prisiuntimu prekiuoja:

	Varpas	Ukininkas	Naujienos
Lietuvoje (Maskolijoj) konvertuose	5 rub.	3 rub.	3 rub.
Prusuose (Vokietijoj) ir Austrijoj	4 Mk.	2 Mk.	2 Mk.
Amerikoje ir kitur	5 Mk.	3 Mk.	3 Mk.

Į Sandarbininkus.

Parankumo dėlei prašytume sekti šiuos praktiškus nurodymus:

- Korespondencijos ir kiti smulkūs rašteliai reikia rašyti ant vienos pusės lapo kad juos lengva būtų atskirti vienus nuo kitų. Laiškai į Red., atskaitos, turi būti rašomi ant atskirų lapelių.
- Siunčiant rankraščius reikia nurodyti
  - į kokį laikraštį kas siunčiama;
  - ką išpuola daryti, jeigu rankraštis koks negalėtų būti patalpintas į mūsų laikraščius;
  - siunčiant daug rankraščių pridėti ir jų surašą su koku nors parašu (pseudonimu);
  - siunšiant didelius rankraščius, tinkančius spaudimui atskiroj knygutėj reikia butinai pranešti ir adresas.
- Siunčiant pinigus, reikia *butinai* prisiųsti (drauge arba skyrium) ir paaiškinimą
  - keno pinigai;
  - kiek ir ant kokio dalyko siunčiama;
  - kuomet ir kokioj formoj turėtų būti kvituota.

Iš „Varpo“ išleistuvės galima parsisiųsdinti ir senesniejai laikraščiai:

	Prusuose (Vokietijoj)	Amerikoj ir Anglijoj		Prusuose (Vokietijoj)	Amerikoj ir Anglijoj
Varpas 1889 m. . .	5,00 Mk.	6,00 Mk.	Ukininkas 1890 m. .	5,00 Mk.	6,00 Mk.
" 1895 m. . .	5,00 "	6,00 "	" 1895 m. . .	5,00 "	6,00 "
" 1897 m. . .	4,00 "	5,00 "	" 1896 m. . .	4,00 "	5,00 "
" 1898 m. . .	4,00 "	5,00 "	" 1897 m. . .	4,00 "	5,00 "
" 1899 m. . .	4,00 "	5,00 "	" 1898 m. . .	4,00 "	5,00 "
" 1900 m. . .	4,00 "	5,00 "	" 1901 m. . .	3,00 "	4,00 "
" 1901 m. . .	4,00 "	5,00 "	Naujienos 1901 m. .	2,00 "	3,00 "

Konvertuose į Ma koliją prekiuoja dasyk daugiau, negu Prusuose.

V A R P A S

literatūros, politikos ir mokslo mėnesinis laikraštis.

Nuo Redakcijos.

1903 metuos Kovo mėnesį sukaks 20 metų nuo išleidimo į svetą Nr. 1 „Aušros“. Męs malonėtume priguliničiai paminėti tą svarbų istorišką faktą ir dėlto užkviečiame tautiečius, nesiskiriant į partijas, prisidėti prie to svarbaus darbo.

Sukaktuviniam numeriui „Varpo“ męs pasiulytume tokį programą:

- I. 20-metinės „Aušros“ sukaktuvės (1883—1903).
- II. „Aušra“ (1883—1886).
- III. „Aušros“ pranokėjai literaturoj ir gyvenime.
- IV. Atminimai.
- V. Lietuvių tautiškas atgijimas ir lenkai.

D-ras Basanavyčius ir D-ras Šliupas, pirmieji „Aušros“ vadovai, prižadėjo mums prisiųsti savo atminimus, kurie, tikimės, suteiks daug akyvų žinių iš ano laiko ir apšvies pradžių mus tautiško judėjimo.

Be to geistina butų turēt laiškai pirmųjų ir vėlesniųjų „Aušros“ darbininkų, fotografijos etc. Reikalaujant, dokumentai galės but sugražinti.

Juo greičiaus bus raštai prisiųsti, juo geriau. Sukaktuviniam numeriui „Varpo“ raštai tur but prisiųsti pirm 15 d. Vasario 1903 m.

Numiręs dainius.

(Atminčiai Dr. V. Kudirkos.*)

Kad tamsa laukus klostinėja
Ir žvaigždėmis puošias dangus,
Išblyškęs žmogus vaikstinėja
Po Naumiesčio tylūs kapus.

Akis jis išmeigęs į žemę,
Ten eina, kur kojos jį neš;
Tiesėjėj tur rankoj lazdele,
Kairėjėj — senas-gi kankles.

Pailsęs ant akmenio sėda
Ir deda ant kelių kankles,
Kapus akimis apibėga
Ir pradeda dainą jis vest.

Kaip ašaros, žodžiai jam rieda,
Išspaus tos ne žemės gale,
Balsingai ir graudžiai jis gieda,
Minėdamas, tėvyne, tave!

Bet niekas dainos jo neklauso:
Numirėliai miega tvirtai;
Tik aidas kartoja jo balsą,
Kartoja jo dainą liudnai.

Užpyksta tai dainius patyręs
Ir nutaria dainą pamest.
Draugus savo miegant išvydęs,
Kitos nemėgina užvest.

*) D-ras V. Kudirka mirė 16. XI. 99.

Ir ilgai jis sėdi, kaip stabas,
Nuliudęs ant akmenio to;
Dusauja, vaitoja nabagas,
Ant veido matyt sopuliai jo.

Išsipila ašaros karčios
Gausingai iš jojo akių,
Ir krinta ant žemės jos šaltos
Nuo kruonstų ant grumstų kietų.

Priminęs tautiečių tik darbą,
Jis pradėd' raminti save;
Bet ilgai, da ilgai jis rauda,
Mylėdams, tėvyne, tave!

Tilvikas.

Be ko nepakilsime?

Įvairūs literatūros pasiskaitymai ir pasikalbėjimai su tulais tautiečiais kitąsyk spirte spiria atsimint garbingos atminties Kudirkos pasikalbėjimą apie „kelnes skersai ir išilgai dryžuotas“. Musų krutėjime girdėti skambant styga ne visai pritaikinta prie apskritos harmonijos. Ypač jame junti despotišką reikalavimą, kad visi lietuviai užsimautų vienodas politiškas „kelnes“, ir kas bus užsimovęs išilgai dryžuotas — o ne skersai, tokį turėt už išgamą.

Aš malonėčiau paklausti, ar lietuvių krutėjime tautiškas klausimas užima svarbią vietą, ar tik skersai dryžuotas „kelnės“? Malonėčiau žinoti, ar išilgai dryžuotas „kelnės“ kenčiamos vien pinigų reikalams, kad būtų kam gerokai užvažiuot per kailį, norint išgaut pinigų visuotinam labui (kaip 1892 m. pasakė a. a. Apšvieta savo antrame numaryj)?! — *Varpas* dejuoja*), kad dėl nevienodumo nuomonių negalys laikytis vienos tendencijos, o turys talpinti straipsnius kaip išilgai, teip ir skersai dryžuotų „kelnių“. Teisybė — tai liudnas laikraščio padėjimas; bet mums jis — neišvengtinas. Tuotarpu mes da neturime tiek ištekliaus, kad skersai ir išilgai dryžuotas „kelnės“, kiekvienos sau, turėtų po organą. Todėl manau: kolaik reikia stengtis, kad redaktorius talpindamas tokį ar anokį straipsnį prašalintų savo idealus ir žiurėtų tiktai, ar tinka spaudai atsiųstas straipsnis iš literariškos pusės, ar ne? Nuraminimui-gi savo persitikrinimų redaktoriaus tepasikakina tiesa daryt gale straipsnio savo pasargas.

Kunigai turi savo organą. Juos suveda jų lygus maždaug materiališkas padėjimas, jų vienodas per 4 metus kaltas idealas ir pagaliaus jų pasišventimo valanda, kada visi jų tiltai jiems užpakalyje sudega, kada noroms-nenoroms kiekvienas, kuriame užsidedė kibirkštis žmoniškų jausmų, turi jas užspaust, bangu esant išpulti iš tos, amžinai varžančios žmogaus kuną ir dvasią, korporacijos, šaly kurios nėra nė iškelio, nė kiek-tiek žmoniško gyvenimo. Jų idealas davė jiems vardą ultra-klerikalų.

Be tų ultra-klerikalų da turime konservatorių, social-demokratų ir nacjonalistų su įvairiomis pakraipomis: ar tai su klerikaliskomis ir buržuaziškai-aristokratiškomis, ar tai su demokratiškomis ir social-demokratiškomis. Tiems nacjonalistams ir galima, — jei norime but teisingais, — pasakyt savo žodis, savo nuomonė vardan Lietuvos labo.

*) Butų geriaus nurodžius įsakmai vietą. *Red.*

Nacionalistai gal tai yra tie patįs žmonės, ką šelpia pinigais (teip keistais Jonui Barzdylai) *Varpa* ir tikis rasią jame vietą savo persiludyjimams išreikšt; gal tai tie patįs, ką mano, jog *Varpas* laikos Kudirkos laikų programos, netrukdydamas kitų specialyškų laikraščių: né amerikietiskų su įvairiomis pakraipomis, né dabartinio *Darbininkų Balsu*.

Rasi nieks nieko neužmes, kad kiekvienas tur tiesą gyvent ir darbuotis sulyg savo išmanymu — *eo ipso*, but lietuviu ir darbuotis ant tėvynės dirvos. Jei viens, ar kits klysta — tai parodys didesnis, ar mažesnis balsų skaitlius. Paduot ranką *Darbininkų Balsui* — aš suprantu, bet *Varpa* perdirbt į *Darb. Balsa*, man rodos, vistiek butų, kaip karvę balnoti.

Kudirkos laikuose *Varpas* buvo tautiškas (nacionališkas) laikraštis, o *Ukininkas* — tautiškai-demokratiškas. Tuomet *Varpas* norėjo pramint taką legaliskam gudų Lietuvos laikraščiui, o ypač įgyt lietuviškoms raidėms valstietiškas (bürgerische) tiesas. Todėl, kiek galėdams steigėsi stovėt ant lojalisko pamato, kad pragai atsiradus galėtų per muitą ir cenzurą žengti į Lietuvą draug su kitais užsienio laikraščiais, nemainydamas staiga savo budo (? Red.).

Šimet toksai organas mums nemažiau reikalingas, kaip anuomet. Reikia mums rimto laikraščio, kurs darbuotųsi grynai nacionališkiems reikalams, t. y. reikalavimui spaudos, kaipo tautiško, neatimamo nei viename pasaulės krašte, lobio, rodant nežmoniską valdžios pasielgimą, bet žodžiais rimtais, diplomatiškos kalba. Žodžiu sakant, mums reikia laikraščio, iš kurio svetimi laikraščiai (žinoma ir gudiški ir lenkiški) semtų ir žinias ir ištraukas, su kuriuo jie polemizuotų neužgaunant laikraščio etikos. — Jei laikraštį bus pasakyta: „Caras padarė naują šunystę — uždraudė pirkliaujant lietuviškai kalbėt,“ tai néviens svetimas laikraštis, ir norėdamas, neišdrįs pakelt to klausimo. Bet jei ta žinia pasirodys tokia, duokime, pasakyme: „Gudų Vidaus Ministras išdavė paliepiamą, kad pirkliaujant nevartotų lietuviškos kalbos,“ ir pridurs tam tikrus komentarijus, tai teip pasakytą dalyką gali svarstyt ir kiti laikraščiai neskiriant ir Gudų.

Męs esame viena iš mažiausiųjų ir, sulyg tautiško atgyjimo, jauniausiųjų tautų. Kodėl mums nepaimt pavizdis iš kitų tautų krutėjimo — pvz. iš Makedonijos?! Jos reikalais, neteip kaip mūsų, rupinas gangreit visa Europa. Ir tai, nors iš visų pusių baisiai suspausta, progai atsitikus paduoda sultonui — savo budeliui — ko nuožeminausių jausmų adresą. Jais juk nieks nepasitiki; bet tai reikalinga, kaipo diplomatiškas kultas. Męs-gi, da neįgiję svetimtaučių žinios apie mūsų buvimą, jau laužome menkas savo vilyčias į uolos sieną, blaškydami ora kumščiais, piktžodžiaudami ant visų savo priešų, nors aniems toks keršto budas neskanda né kaip blusai įkandus.

Varpas rašydamas apie valdžios refleksiją sulyg spaudos persekiojimo, duoda patarmę nieko nedaryt, neduot néjokių prašymų ir laukt, kol pati valdžia (*Varpo* nuomonė), pačios savęs priversta, neįkurs mūsų laukiamos spaudos. Man matos, kad tuo valdžios neužgausi ir, jei ištikro priversi, tai lengva atsiras jai budas įsteigti nuosavą lietuvišką laikraštį ir prisakyt visiems valščiams jį prenumeruoti. Ar tai bus geriau, negu, pasinaudojant iš progos, maldauti spaudos — „abejoja

Dievo bažnyčia“. *Varpui* keista maldaut valdžios, kuri užgavo tautos jautriausiąją vietą ir priimt nuo jos teisingai prigulintį dalyką, kaip malonę. Man matos — tai tik sofizmas. Ar-gi pabaustais už savo persitikrinimus atmes malonę manifešte suteiktą? — Ar-gi tulasis iš pabaustųjų gėdisis maldaut net atsižadėdamas nuo savo neva paklydimų ir prisizadėdamas pasitaisyti, pamatęs progą įgyt sau liuosybę?! Ne! — Beveik kiekvienas nesibijos nusižeminimo dėl savo ypotos labo, ir nieks tautiečių užtai jo nepakaltys. Tai ko-gi *Varpas* bijo diplomatiško pasielgimo — nusižeminimo prieš spėką dėl tautiško labo?!

Girdėjau ir teip kalbant: „mums nereik, sako, legališkos, cenzuros prislėgtos, spaudos, nes tuomet ji galėtų trukdyt speciališkus darbininkų raštus, pirmiausiai mums reik pagerint medegišką žmonių buvį; tas duos žmonėms šviesą, kurią įgyję patys mokės rupintis savo tautiškais reikalais.“ Gal tai ir teip, bet ne visai. Tauta, kuri neturi sau kito pavadinimo, kaip „katalikas“, kuri neįgijo garbės savo tautystei, kuri savo kalbą skaito už menką, girdėdama, kaip visi geresnieji (sulyg žmonių išsitarimu) lenkiškai šneka, tauta, kuri neturi nėkuo pasirodyt, pasipuošt — nė literatura, nė daila, tokia — sakau — tauta negreit atsitrauks nuo skverno vienintelio žmogaus, ką prie jos arti stovi — nuo skverno kunigo, *ergo* — nuo apakimo. Tuotarpu kunigai netruks šiokiu ar tokiu budu atgavę sau spaudą paimti ją į savo monopoliją. Teip tauta ir pasiliks — „kataliku“ ir laikui bėgant visiškai išsitautes. Dabar kunigai kompromisais nuduoda inteligencijos draugus. Tai jų jezuitiška diplomatija. Bet nebetoli tas laikas, — jei teip toliau nayviškai darysime, — kuomet kunigija parodys mums . . . . . „kakariko“ ir gardžiai pasijuoks iš mūsų lengvatikystės.

Legališka spauda mums reikalinga: 1. kad tauta pažintų savo tikrą vardą, gerbtų tą vardą ir kitus priverstų jį guodoti ir kad išlįstų iš lenkiškai-kunigiškos miglos, kuria ji dabar apsiausta; 2. kad dabartinė originališkų rašytojų stoka, dailos veikalų stoka, pasirodytų vien kaip pasekmė bailumo neabejotinai esančių tarp lietuvių talentų; 3. kad legališki raštai galėtų ir butinai turėtų atkreipt į save svetimtaucių akis ir tuo pakelt lietuvišką klausimą, kaip klausimą tautos, nesusiliejusios su kita tauta; 4. kad spaudai atsiradus butų lengvesnis ir ypatiskas tautiečių susipažinimas ir susipratimas; ir, antgalo, 5. kad legališka spauda, kaip turtas kiekvienos maždaug kulturiškos tautos, ir lietuviams priguli.

Todėl manau, kad neignoruoiant tautų priimtos diplomatijos, mums reikia suvartot kiekviena progą, kiekvienas budas, vistiek ar tai bus skanus ar kartus budas.

Tokia tai turi but pradžia, be kurios kiti užmanymai, sulyg mano nuomone, menki.

Da-gyvas.

Belaukiant lietuvių lenkiškai pramokusių arba lietuviškai užmiršusių.

Senkevyčia charakteristiškai piešia, kaip vokiečiai užrašo Poznaniaus lenkus į kariumenę. Štai prieš majorą stovi apykvailis „Bartek

Słowik“. Majoras klausia: „Kaip tavo pavardė?“ — „Bartek Słowik“ — atsako pažadintasis. Majoras galvoja, kaip tą barbarišką pavardę pakeist vokiška: „Słowik, śłowiek, ćłowiek . . . . . a, *gefunden!*“ — ir užrašo vargšą „Bartek Mensch“.

Nesenei teko man skaityt užsieny pasirodžiusį laikraštį „Echo“, paskirtą lietuviams nenorintiems, ar nemokantiems (tai visvien) lietuviškai kalbėt. Tas „Echo“, kad ir lenkiškoj kalboj spaustas, išaugsto pavadino musų socialdemokratišką laikraštį „nasz Darbininkų Balsas“. Mat balsas — atbalsis tiek skirias kits nuo kito, kiek ir Słowik — ćłowiek. Todėl, kaip iš naujo laikraščio pratarimo galime suprast, „Echo“ ir „Darbininkų Balsas“ išrodo neva du kunu, kame viena dušia apsirinkusi sau gyvenimą. Katro kuno kalbą supranta ta dušia — sunku žinot. Gal ji nė vienos nesupranta? Bet jei nors vieną kalbą supranta — tai butinai tik lenkišką, nes „Echo“ sako: „nasz Balsas“, kaip sakydavo: „Nasz poczciwy litwin.“ Abidvi kalbi vargiai ji supranta, nes kam jai, vargšei, reikėtų dalintis į du kunu?!

Seip ar teip matyt, kad lenkystė patyrusi, jog neįveiksianti lietuvių su savo skundais, pravardžiavimais, išjuokimais ir šėipjau persekiojimais, griebėsi už protektorius batutos S. D. chore.

Jei darbininkų judėjimas nesiriša su tautyste, tai kam-gi tas „litewski organ Echo“ sulenkėjusiems (kaip jis pats skelbia) lietuviams?! Sulenkėję lietuviai — kur skaito lenkiškai — tai bajorija, buržuazija ir kunigija. Tie nė į rankas neims „Echo“, o miestiečiai (amatninkai ir fabriku darbininkai) daug geriau supranta gudiškai, nekaip lenkiškai: lenkiškai jie išmoko nuo davatkų tik maldaknygę skaityt, nė vieno jos žodžio nesuprasdami, bet šneka beveik gudiškai, tik su lenkiškoms galunėms. Beto gudiškos kalbos jie daugiau išmoko mokyklose budami.

Gal lietuviškai-lenkiškas „Echo“ mano geriau sujudęsias žmones už gudų „Жизнь“?! O gal tai daros „dėl didesnės judėjimo pašėnavonės“, anot tos senovinės maldų knygelės, kuri ragina lietuvius lotyniškai melstis „dėl didesnės maldos pašėnavonės“?! Ar-gi rengiant žmogų kovai butinai reikalingas tas jezuitiškas alkolidas?!

Dabar tik lauksime, ar nepasirodys koksai „Varpo“, „Ukininko“ arba „Tėvynės Sargo“ *alter ego*, koks „Bėben“, „Wiesniak“ arba „Sługa ojczyzny“, bet jau lietuviams lenkiškai pramokusiems, arba lietuviškai užmiršusiems. Tai butų toks-jau daiktas, kaip toj bažnyčioj, kur per lenkišką pamokslą kunigas pasakė: „Po visko bus lietuviškas pamokslas. Kas nesupranta lenkiškai — gali pasilikęs pasiklausyt.“ Juk atsirado tokių, ką nepasiliko vien iš baimės, kad kas jų nepasergėtų lenkiškai nemokant. Iš praktiškos pusės — tai labai gudrus pasiėlgimas: nesykį skaudžiai patirta, jog ir Gudijoj nemokėjimas lenkiškos kalbos baisiai pakerta žmogaus vardą.

Grįždamas prie minėto laikraščio aš norėčiau pasiklausti, ar „Echo“ turi tiesą vadintis lietuvišku laikraščiu, o „Darbininkų Balsą“ vadint „nasz Darbininkų Balsas“, anot augščiausiųjų raštų, prasiėdančių nuo „Нашему Статскому Советнику“ ir tt. *Da-gyas*

Slavėnų judėjimas.*)

Aplinkinėms tautoms pabudus iš tautiško miego ir Austrijos slavai pakilo. Ypač jie sujudo nuo 1848 metų. Bet valdžios politika, tuomet visiškai atsimainiusi, kietai prislėgė jų sąmonę. Valdžia tarėsi tuokart busiantį galinga, kaip slavus tautiškai sugriausianti, o sugriauti juos neilgai trukianti. Ir susidėjusi su Rymo tikėjimu, — kurs duodamas savo mokslą ir imdamas po savo sparnu turėjo suvienyt slavus, — ji stėmė jiems jų kalbą visur likšiol viešai šnekamą, išvarė ją iš mokyklų ir raštinyčių ir įvedė savo — vokišką. Kiek galėdama persekiojo ir trukdė vos da užgimusią ir nespėjusią pasistoti literatūrą ir spaudė kiekvieną linksmesnį jos šviesos spindulį. Bet nepasiekė ir nieko neveikė padaryti tautos širdžiai, tiek kančių iškentėjusiai ir tokia žmonių meile užsidedusiai. Ji pamažėli rusėdama įsigavo į liepsną ir savo šviesa apžiebė tautiečius. Po keletos dešimčių metų slavai ima jau atvirai kovoti prieš valdžią, kasmet vis smarkiau ir vis daugiau laimėdami.

Toli pametę kitus savo brolius — slavakus, charvatus ir dalmatus — skinas sau kelią slavėnai. Per penkiasdešimt metų jie budami vienybėj įveikė vokiečius ir įvesdami savo išmetę jų kalbą iš didesnių ir mažesnių savo mokyklų. Teisybė, ne visur teip. Pajurio ir Karintijos slavėnai atsilikę su tuo nuo Štirijos, o ypač Krainos. Tiedvi jau šešias savo gimnazijas turi. Nors da jos ne visiškai slavėniškos — vyresniosios kliasos da vokiškos — bet tai neilgam laikui. Pradedamųjų mokyklų mažoji pusė — 141 — da pusiau vokiškos, didžioji-gi — 656 — grynai slavėniškos. Dabar tauta labai sujudusi ir trokšta nuosavos šviesos. Svarstomas universiteto klausimas, kasdien vis labiau į aikštę išeina.

Ką tauta turi sau pasidariusi, matome ir iš laikraščių. 1848 metuose tebuvo tik vienas; tas pats menkas ir išeidavo kas sąvaitę. Dabar jau yra trys dideli laikraščiai ir išeina kasdien. Kas sąvaitę pasirodo keletas didesnių politišku laikraščių ir mažesnių — grynai vietiniams reikalams; keletas mokslingų-juridiškam, archeologiškam ir pedagogiškam mokslui —, keletas beletristiškų žurnalų, jaunumenės ir vaikų žurnalų. Visi jie savaip suprasdami žmonių labą prieina, pagaliau, prie vieno tikslo — prie tautos kilimo ir tuotarpu pakakina jį.**)

Nemažiau tautą kelia visokios draugystės ir bendrovės. Vienos jų duoda pigų kreditą, moko ukės, kuria taupomasias kasas, kitos žiuri žmonių šviesos. Pirmųjų labai didelė užaugusi „Hospodarska Zveza“***). Ji turi suvienijus 97 taupomasias kasas (su 20 950 sąnarių ir 16 milijonų vartojamo kapitalo) ir 57 įvairias ukiškas bendroves (su 11 500 sąn. ir 2,8 mil. vartojamo kapitalo). Yra da kitos 127 skolinamai — taupomos kasos (su 77 529 sąn. ir 3,3 mil. rub.) ir 85 ukiškos bendrovės. Jų skaitlių didumas rodo, kaip plačiai užvesti slavėnų tautiški reikalai. Da aiškiau tai bus, atminus, kad daugumas jų susikūrė per paskutinius keletą dešimčių metų.

*) Paimta iš „Петербургскія Вѣдомости“, („Письма объ южномъ славянствѣ“ А. X.)

**) Slavėnų nemažiau 1 800 000 žmonių.

**) Ukininkų draugystė.

Tarp apšvietos draugysčių didžiausioji „Družba sv. Mohora“. Prasidėjusi 1852 ji ir po šios dienos teikia žmonėms tautišką šviesą. Dabar ji jau turi 71110 sąnarių. Kiekvienas jų už 8 grivinas gauna kasmet po šešias storas knygas. Knygų turinys įvairus. Pirmoj esti kalendorius, surašyti draugystės sąnariai ir beletristiški su paveikslėliais pasakojimai. Antroj, trečioj — apysakos ir pasakojimai iš mokytos visumenės gyvenimo; ketvirtoj — kas nors iš ukės mokslo, higienos ar prigimties; penktoj — geografijos ir svetimų žmonių dalykai, o šeštoj — tikėjimo. Paskutinius metus šeštoj buvo Šventas Raštas su paveikslėliais ir teksto paaiškinimais. Tos knygos labai platinas po žmones: viena, jos pigios, antrą, visi gangreit slavėnai moka skaityt. Krainoj, duokime, iš 86000 mokslo metų vaikų mokas 73000. Nestebėtina todėl, jog nerasi šeimynos, kur nemokėtų kas rašyt ar skaityt.

Panašaus tikslo yra kita draugystė „Slovenska Matica“. Toji pasišventusi jau nebe prastiems žmonėms, bet mokytai visumenei. Susikurusi 1864 m. dabar ji turi 3000 sąn. Už vieną rub. ir šešias grivinas kiekvienas gauna kasmet po 4 knygas istoriško, etnografiško, beletristiško ir šeiųjų mokslingo turinio. Draugystė suseina su kitų slavų draugystėmis — čekų, charvatų ir serbų, pasižįsta su jų darbu, eina, kur gali, išvien ir teip apseidama prisideda prie kultūriškos slavų vienybės.

Daug priduoja žmonių apšvietimui skaityklos. Jas taiso po sodžius ir miestus tam tikra draugystė. Ji apsiėmusi žmonėms aiškinti slavėnų tautos politiką ir visuotiną-slavų. Tik gerai tepažindami politiką — sako draugystės pirmuoliai — žmonės veik susipras ir kovai sustiprės. Ir skaityklos, kiek galėdamos, platina politikos laikraščius ir kasmet kelia šventes. Tai nepatinka kunigams ir, kaip įmanydami, trukdo. Nes — sako kunigai — prie politikos įgudė žmonės nebeklausys bažnyčios, ir bažnyčia benieko pasiliks.

Skaityklų draugystei ant keršto 1896 m. susikurė popiežiaus Leono draugystė. Išleisdama „Katoliški Obzornik“ ji karštai skelbia katalikų mokslą ir šviesą. Tuodu tik daiktu — sako ji — teišganyšiančių žmones. Draugystė rupinas kodaugiausiai pritraukti prie savęs jaunimo.

Didelį ir svarbų kultūrišką darbą padirba „Dramatično Družstvo“ draugystė ir „Illazbena Matica“. Anoji dirba tautišką scenos dailę ir turi tam tikrą mokyklą. Susitaisiusi 1867 m. ji išaugo ir sustiprėjo ir dabar jau užlaiko gerą Liublianoj*) teatrą. Ji pastatė slavėnų operą ir suteikė gerų verstų ir originališku veikalų. Toji — „Illazbena Matica“, muzikališka. Ji išleidžia muzikališkus veikalus, bažnyčiai, mokyklai ir šeimynai reikalingus. Renka žmonių dainas ir išdirba jų gaidas. Išgyvenusi 10 metų (atsirado 1872 m.) įsitaisė sau mokyklą su 300 mokinių. Išpradžios jai labai sunku buvo, nes visur jai buvo už akių užbėgusi vokiečių to paties tikslo draugystė. Bet rimtas ir sąžiningas jos darbas draug su gabiais sąnariais laikui einant įgijo ir vokiečių simpatiją, o koncertai pas savė ir svetur darcmi pasirodė visiškai geri. Per trisdesimt metų ji pakėlė tautišką muziką ir daina-

*) Krainos sostapilė.

vimus ir išdirbo juodu, kiek galédama. Dabar-gi užsiémusi su orkestro taisymu ir augštesnės mokyklos kurimu.

Minétinu yra da du slavėnų daiktu: „tautiškas muzejus“ ir „tautiški namai“. Juodu teip-pat užima judėjime dideles vietas ir daug savos srovės turi. Muzejaus ypač gražiai parodomi tie laikai, kaip istorijos da visiškai nebuvo: apstus ir įvairus tų laikų rinkinys puoštų ir kulturiškiausią tautą. Prigimties mokslu rinkinys, dailos, etnografiškas ir istoriškas teipjau įstabųs. Gerai sutvarkytas muzejus tautiškai ir mokslingai auklėja jaunimą. Į „Narodni Dom“ suseina pasikalbėt visa inteligencija tarp savęs, apsvarstyt kasdieninius reikalus ir sulyg dvasiškos vienybės pasiteirauti. Didelis ir gražiai pastatytas butas turi knygyną, skaityklą, koncertuojamą salę ir kitokias ištaigas. Europietiška užlaikomi „namai“ ir svietiškiems reikalams skiriami jie labai nepatinka kunigams. Suvartodami progą kunigai apšaukė „namus“, „vardan žmonių labo — tautos labo“ — atsimetė nuo jų ir įsikurė savo „namus“ — „Katoliški Dom“ — paskirdami juos žmonių (prastų) reikalams. Toks pasidarymas — antraip sakant — tolinimos inteligencijos (svietiškosios) nuo žmonių, labai įstabus slavėnų kulturoje. Jis teikia smarkią vadinamąją liberalų ir klerikalų kovą.

Visos čia kalbamos draugystės, tai vaisiai slavėnų paskutinių metų*) kulturiško darbo. Išviso jų yra kur-kas daugiau: nesudėsi ir į porą dešimčių. Pasišventimo vedamos visos jos yra tikriausios suteiksiančios tautai (kad ir kiekviena savaip) gerovę, kurią ji užsi-pelnė; nes tokia tauta, kur mokėjo nelaimėje savo bendriems reikalams išvieno eiti, dirbt ir plotot žmonių pajiegas, yra didi.

Slavėnų kultūros ugis suteikė tautai tautišką literaturą, visą eilią rašytojų ir poetų. Ta kultura visų mokytų luomų darbas. Šeip-jau daug savo darbo padėjo kunigai. Tokia vienybė tvėrė iki tautos sąjudis menkai tepasirodė ir baisu jai buvo vokiečių. Spėjo tie at-lyšti, o slavėnų inteligencija (svietiškoji ir dvasiškoji) pakilti ir prieit prie gyvenimo principų, — ir pasidarė išpradžios nesutikimai, o paskui ir persiskirimas. Pažiuros vadinamųjų liberalų ir klerikalų teip skirias, jog apie susitaikinimą, rodos, nėra nė kalbos. Ir vieni ir kiti susi-tvarkę paliko aiškųs. Klerikalai susideda iš kunigų ir žemedirbių, liberalai-gi — iš svietiškos inteligencijos, butent iš miestelėnų, pirklių, amatninkų ir šeip visokių prekiautojų. Neabejotina, jog judviejų kovoj yra ekonomiškos priežastis: Krainoj, duokime, kaip ir visur sodiečių reikalai kitokie, kaip prekiaujančių ir liuoso amato žmonių. Bet ne-vien jos: kurtai svarbesnės doriškos priežastis — gyvenimo principai.

Męs norime — sako liberalai — nevien sau šviesos, bet ir žmonėms: apsišvietę žmonės numanys gyvenimą, supras, kas geras, kas blogas, sutvirtės ir mus sutvirtis, o jūs — ne šviesos norite, bet autoritetu ir begalinės valios; norite, kad visi jūsų akilai klausytų ir nieks jums nė pusian žodžio nesakytų; jums reikalinga barbaro vieš-patystės ne kam kitam, kaip pinigams, jums terupi tik autoritetas ir žmonių tamsybė; jūs, pagaliaus, nésate tautos sunųs, nes Rymas jums didesnis už tautą!

*) Keletos dešimtmečių.

Kunigai vardu klerikalų niekinami atmeta užmetinėjimus. „Męs — sako jie — tautos sunęs, o ne liberalai. Tautystė turi išvien eit su bažnyčia, nes bažnyčia užugino žmones, sutvirtino juos ir suteikė jiems galią — ir be jos žmonės negali but. Męs — sako jie — nėkuomet dėl savo reikalų nesusidėjome su vokiečiais, męs laikome angštai iškelę tautos papartį, męs neduosime jums — tautystės prieksams ir žmonijos — žudyti tautos musų sužadėtos.“

„Susidėdami su vokiečiais — atsako liberalai — męs neprakišėme nėvieno tautos reikalo. Viso pro viso, ko męs davėme, tai pinigų teatrui. Bet jeigu jūs, kunigai, žiurėtumėte bažnyčios ir nevykotupmėte pinigų, nesusidėtumėte su social-demokratais. Ištikro, kas čia bendro tarp jųs ir socialistų?!“

Kunigai atsako: „Nebutume męs susidėję su social-demokratais, butumėte jųs.“

Liberalai-gi: „Męs susidedame su vokiečiais nenorėdami jums duot. Jums juk visi įrankiai geri, jums nieko nėra švento, jūs mindote po kojų visus doros principus, jei Dievui tarnaudami paduodate ranką tiems, kur išjuokia šventenybę, viešpatystę ir tautystę — social-demokratams.“

„Jūs patįs — šaukia kunigai — pametėte bažnyčią, jūs nė užką neturite šventenybės, jūs mindote po kojų tikėjimo įstatymus, jūs užsikrėtę ateizmą ir anarchizmą ir vedate žmones iš kelio, jūs, pagaliaus, ne draugai, bet tautos priešai!“

Visi tie priekiščiai perdėti, bet yra juose kiek-tiek ir teisybės. Inteligencija nenustojė tikėjimo, bet atskyrė jį nuo bažnyčios, antraip sakant, nuo bažnyčios apeigų. Žmonės neatskiria tikėjimo ir bažnyčios nuo kunigų, dėlto jie priguli prie klerikalų ir slįsta liberalams iš rankų. Partijų kovai tai labai svarbu ir liberalai norėdami atsiturēt prieš klerikalus turi susinėst su vokiečiais. Jų tautystės priešingumo čia nėra: jie nemažiau dirba norėdami tautai labo, kaip klerikalai, ir jų darbo pamatas teipjau tautiškas. Dėlto daug jų siekių — nekalbant jau apie tikslą — yra vienodu su klerikalų: ir vieni ir kiti steigias suvienyt slavėnus, išsiblaškiusius tarp svetimų žmonių, įkurti tautišką universitetą, pakelti žmonių mokyklas ir t. t. Bet čia ta nelaimė, kad klerikalai nori visur vadovauti, pirmais buti. Tokia prasme jie ir programą turi, liberalai-gi sau ypač da neturi darbo programos: pakol jie da tebenovyja klerikalizmo dvasią. Ir jie trukdo teip bedarydami visuotiną progresyvišką tautos darbą. Reikia minėti, jog slavėnų inteligencija ir dvasiškija atsirado iš žmonių. Abiejų šalių atstovai (reprezentantai) da tebėr pirmos kartos, iš žmonių išėjusios. O kunigai visi didesnių mokslų ir artesni žmonėms už kitus. Juodu suveda parapijos reikalai, išpažintis ir pamokslas. Vien jau savo pašaukimu kunigai arčiau suseina su žmonėms ir geriau žino, kaip jie gyvena; o veik išpėdami jų reikalus moka savaip apseiti su jais ir pakakinti juos. Neabejodami galime sakyti, jog slavėnų kunigai, kaip ir visi katalikų kunigai, nešiodami bažnyčios vardą trokšta visur viešpatauti. Budami be šeimynos ir pinigais aptekę jie turi pakaktinai laiko ir ištekliaus suvartoti savo įtekmei, valdžiai ir viešpatystei. Ir mažiausis ženklas jų dabartinės valdžios susilpnėjimo butų jiems baisesniu daiktu. Todėlei klerikalų kova su liberalais yra buvio kova.

Bet ir neabejotina, jog dvasiškija kitaip supranta tautos gerovę, kaip inteligencija. Tosios idealas-protišškai išpletoti žmones ir, sulyg praktiškosios to darbo pusės, tai nesigailint žodžių ir kokio-nors fakto pakirsti jų tikėjimą. Vargiai tame turėtų but žmonių švietėjų taktas. Jeigu kai-kurie liberalų darbai ir peiktini, tai kunigų da labiau. Liberalai nelabai daug kuo tegali savo mokslą plėsti, nebent rašydami žmonėms ir suseidami su jais. O kunigai apart raštų turi da kitokių įrankių, kuriuos perdaug-daug aikvoja (eksploatuoja). Išpažinties einant paprastas esti klausimas: „Ką skaitai, liberalų ar klerikalų laikraštį?“ Pasakys, kad liberalų — liepia mest. Jei nepažada — toliau nebeklauso išpažinties ir varo tolyn, kaipo pikčiausią, nenorinti pasitaisyt žmogų. Sakykla pavirsta į politiška agituojamą daiktą: parapijoniai liberalai neprisišaukia kunigų tikėjimo reikaluose. Tokių atsitikimų tiek daug privįso, kad ir kasdieniniais patapo.

Klerikalų ir liberalų partiji teip įnirto bekovodami tarp savęs, jog apie sutartį kolaik anksti ir kalbėti. Idejos kova perėjo į ypatų kovą ir kiekvienas gangreit gyvenimėlis persiskyrė į dvi dali. Tai dvasiškijs daliai, kuri nelinkusi yra visoms klerikalų pažiūroms, nėra kaip pereiti į liberalų pusę, nes tųjų galime sakyt ne tik kunigystė, bet ir pati dangovė išmeizta. Teip-pat ir iš inteligencijos daug kam sunku pereiti pas klerikalus, nenustojant garbės. Abiejų šalių organai kurta perėjo padorumą ir pavirto į spiaudomas vietas. Toks slavėnų mokyto visumenės stovis labai užkenkia tautos kulturai. Valdžia-gi brukdama savo išganomą mokslą*) be jokios bėdos vikiđina savo norą. Tai supranta geriausieji abiejų šalių vyrai. Bet teip pykėiui pasi-leidus, barniams susimaišius tarp savęs ir kasdieninį gyvenimą su painiojus vargu greitu laiku santaikos spinduliai prašvis. —a.

Vejas.

(Pagal maskolišką.)

Tamsi prakeikta naktis! Prakeiktas kaukimas vėjo! Koksai vaitojimas, kokis skurdas! Ir iš kur neša vėjas tą beprotišką vaitojimą.

„Iš Lietuvos, iš Lietuvos“ — tartum atsako vėjas, kaukdamas už lango.

Štai jis brazdina ir sukioja liekanas nukelto išardyto stogo; va jis kaukia trumpam dumtraukij grįtelės ir, įsiveržęs į vidų, klauso vaitojimo alkano, sunkaus kvėpavimo mirštančio, maldos, kurią šnibžda išdžiuvusios lupos atsiklaupusios senutės; va jis žiuri į suniukusį iš-blyksusį veidą artojo-praščoko, sėdinčio šaltoje kertėje ir rusčiai su-švilpęs, vėl skrenda į dumtraukį . . .

Kelias vėjui visur laisvas, jis nežino kliučių! Jis da smarkiau pradėjo kaukti ir švilpti . . . pakilo vėsulas . . . Užia . . . Ant kelio sukasi dideli stulpai sniego. Štai eina į miestą apipustyti artojai. Ap-kabinęs juos, vėjas šnibžda į ausį buk jie ten gaus uždarbį ir maistą ir, išgirdęs jų liudną atsidusėjimą, skrenda toliau ir lyg pasiutęs

*) slavų ištautėjimą.

sprunka į miestą, mėto grūstes sniego į veidus artojų, prisislėjusių prie sienos puikiausių namų, kuriuose girdėt gražus balsai muzikos ir skambėjimai stiklų.

Artojai nuvargę, išalkę, lyg mieguisti, kalena dantis ir nebeturi jau spėkos nušluostyti veidą su ranka. „Negavot, negavot?“ cypia jiems vėjas ir lekia toliau už miesto, užverčia pusnius sniego ant artojo vaikų-elgėtų, apsidengusių škarmalais, su tuščiais krepšiais ant pečių: „Amžiną atilsį, amžiną paminėjimą!“ sukdamos ir juokdamos dainuoja jis prie jų kapelių. Pakėlęs stulpus sniego, lekia į lauką, atsiduria į pamirkį ir, tartum aptyles, užia tarp pusių viršunėlių.

„Ei, na, na!“ tyčiojos jis iš artojo, kurs padeda vilkt sunkias rogias kaitik gyvai kumelei: nori mat greičiau išvežt ant kelio pavogtą medį. Štai išvažiavo. Kumelė sustojo, sunkiai pučia per narsus ir svyruoja einuose. Artojas šnabžda malda; baisiai nuvargo. Atsisėdo ant vežimo. Vėjas apsupė jį ir kumelę iš visų pusių. Ilgi, šlapi plaukai gyvuolio sušalo į žvakeles; vėjas dainuoja artojui į ausį: „Pavogei, papulsi!“

— Panelė švenčiausioji, išgelbėk ir pasigailėk! — šnibžda artojas. — Išgelbėk ir pasigailėk, pa-si-gai-lėk — cypia apie jį vėjas.

Oi, kokios kančios! Kada-gi tu pasibaigsi, prakeikta naktis!

Per vėjų agirdėt trenksmas caro puotos ir muzikos, šiuokštus juokai ir paleistuvinga daina kareivių, koliojimai pasigėrusio načelninko, šurkštus balsas piniguočio, biauirus juokai budelio-žandarо, skambėjimas retežių. Vėjas viską tą sumaišė, o patsai šaiposi, vaitoja ir verkia visokiais balsais ir, rodos, niekadės jau nebenutills, kaip niekadės nenutills šauksmas ir vaitojimas Lietuvoje.

Na, tu nutilsi, vėje!

Ateis rytas — ir tu suglausi savo tvirtus betvarkius sparnus ir persigandęs šviesos nutils! Na, nutilsi ir tu kankinantis vaitojimas, kada užsidegs giedri diena po Lietuvos padangėmis.

Bet kada-gi prašvisi tu, aušra! Kada užtekėsi tu, saulutė, ir kada pranyks gili tamsybė?

Vėjas vis dar nenutilo; jis vis dar tebedainuoja už lango. Bet ką jis dainuoja? Jis dainuoja:

Ateis laikai,
Atbus vaikai
Ir virs kita gadynė,
Prašvis tada tėvynė!

Kur tai toli pritarė jam tvirtas balsas:

Rytuose dega raudonas ruoželis aušros,
Sveikinu tave diena! Buk giedri ir linksmi!

(Atsiųsta iš „Darb. Balso“ Red.)

Erškėčių kelias.

Pagal Anderseną.

Istorijoje galima matyti lyg stebuklingoje liktarnoje ant tamsaus dugno šviesius paveikslus — tai žmonių geradėjų eita erškėčių keliu... Žvilktėkime į tu kankintinių minias, kurių tada tik neteksime, kada į dulkes pavirs žemė.

Žiurėkime pirm į senąją Graikiją.

Atenų teatre spustis. Ant scenos apjuokia Sokratą — tą patį Sokratą, kursai gynė tėvynę nuo trisdesimties budelių.

Ir jis čia yra. Pasikėlęs iš tarpo žiurinėčių išlengvo prisiartina prie scenos, kad aiškiaus matyti, kiek panašus jis į savo pamėgdžytoją . . . . .

Septynis metus ginėjasi, kam priguli garbė Gomerio giminės vietos ir varžos . . . . . Bet tai buvo jam mirus . . . . .

Dabar pažiurėkime į jo gyvenimą. Pėkščias valkiojasi iš miesto į miestą skanduodamas savo dainas — duonos riekelės išgavimui. Nuo rupesčių pirm laiko pražilęs; jis, kitąsyk aiškiai matęs, apako ir eina klupinėdamas. Dygęs keliai drasko didžiausiojo dainiaus kiaurus avalus . . . . .

Šit, vėl matyti nauji paveikslai, vieni iš rytų kiti iš vakarų. Vienas nuo kito toli ir sulyg laiko ir sulyg krašto. Bet tai tas pats erskėčių kelias, ant kurio išauga žiedai tik tada, kada reikia kaišyti kapus.

Pro šalį palmų eina kupranugariai nešini visokiais brangiais daiktais.

Tai valdytojas siūčia dovanas pragarsinusiame savo tėvynę, kurio dainomis visi gerėjasi. Atsiminęs atrado jį. Atrado tą, kurį pavydas ir persekiojimai ištrėmė iš savo krašto.

Karavana jau prisiartina prie miesto, kur jis radęs prieglaudą . . .

Bet kas čia? Iš miesto vartų išneša kokią vargšą numirusį. Karavana turėjo duoti kelią . . . Girdi, šneka: tas numirėlis tai ir yra tas, kuriam dovanos siūstos — tai Firduzi.

Erskėčių keliu jo eita iki galo.

Portugalijos sostapilyje ant gatvės sėdi negras ir prašo išmaldos.

Tai ištikimas Kamoenso tarnas. Neesant tam tarnui ir tiems išmaldos variniams skatikams jo ponas badu mirtų.

Dabar-gi Kamoenso kapą puošia puikus paminklas!

Dar paveikslas.

Geležiniame gardelyje uždarytas žmogus, išblyškęs, su ilga barzda.

— Aš atradau didžią spėką — šaukia — mane-gi laiko uždarytą daugiaus negu dvidešimts metų!

— Kas tai do žmogus? — klausia praeinantieji bepročių namo sargo.

— Beprotis! — sako tarnas. — Ką tie žmonės iš galvos neišeis?! Tas prasimanė buk garai turį spėką, galinčią pajudinti daiktus iš vietos. Ka! ka! ka!

Tai Saliamonas de Ko. Jis supratus garų spėką, bet nemokėjęs savo minčių aiškiai išreikšti. Ir miręs bepročių namuose.

Šit stovi Kolumbas, iš kurio kitą sykį tyčiodavosi vaikai ant gatvių, kad ketinęs naują svieta atrasti.

Jis-gi atrado Ameriką.

Skambino iš džiaugsmo jam sugrįžus — bet tuo pavydas viską užrėkė.

Amerikos atradėją apkalė retežiais.

Jis-gi panorėjęs, idant tuos retežius įdėtų jam į kapus — teliudija, kaip žmonės užsimoka.

Paveikslas paveikslą nustumia, erškėčių kelias vis netušcias.

Šit apakęs sėdi tas, kurs išmatavo mėnesies kalnus, pasiekė žvaigždes ir planetas. Jis pirmas pajuto žemę judinantės po kojomis — tai Galilėjus. Teip, tas aklas ir kurčias senis tai nukankintas Galilėjus. Jis negali jau pajudinti kojos, tos pačios kojos, su kuria kitąsyk treptelėjęs sušuko:

— Vienok — ji juda!

Šit-gi ties juo stovi mergelė. — Teisi ir nekalta, lyg kudikis, neša vėlavą prieš kariaujančią kariumenę. Ji prikėlusį savo tėvynę. Netrukus tarp šukavimų ant laužo Joaną Dark, kaip raganą, sudegino.

To dar neteko — ateinančiuose amžiuose purvais liko aprabstyta — baltoji lelija . . . . .

Vyborge seimo laike bajorai degina karaliaus įstatymus. Augštai pasikėlusį liepsna apšviečia amžių ir jo žmones. Liepsna ta apšviečia ir tamsųjį kalėjimą, kur kalėja senas susikuprinęs trijų karalysčių karalius, valsčionių ir nuskriaustųjų tėvas — Kristijonas antras. — Priešai aprašė jo gyvenimą. Męs-gi negalime užmiršti — juog jis kalėjęs 27 metus.

Šit, plaukia nuo Danijos krantų jurlavis, ant jo atsirėmęs į stiebą stovi žmogus ir akimis atsisveikina su savo gimtine sala, — tai Ticho de Brage. Jis pragarsino Daniją — kuo-gi jam užmokėta? — Paniekinimu ir skriaudomis. Ir jis metė savo kraštą.

— Visur višųj manęs bus tas pats dangaus skliaustas — ramino save.

Amerikoje ant kranto vienos iš didžiausiųjų upių susirinko žmonių minia. Plauksias, sako, laivas prieš vėją ir vandenį. Žmogų, kurs žada jį pavaryti, vadina Robertu Fultonu.

Laivas pašoka ir vėl sustoja.

Minia juokiasi, švilpia. Roberto tėvas garsiausiai šaukia:

— Gerai kvailiui! Te įsodina jį tų, kur pritinka tokiems bepročiams!

Bet lužta maža vinikė, kuri buvo sustabdžius mašiną, tekiniai pradeda suktis ir garlaisis plaukia. Garai permainė adynas į minutes visur, tarp visų svieto dalių.

Ar tu jauti, žmogija, kada visos opos ir užsivilimai patirti ant erškėčių kelio — mainosi tau į sveikatą ir šviesą? Ar jauti ir pripažįsti, kada vienas žmogus palengvino buvį ir gyvenimą ant žemės? Ar jauti, kada erškėčių kelias apšviečia žemę? . . . . .

Laimingas, šimtą kart laimingas nulūžęs koją, ar galą gavęs ant to kelio, jei tik bent žingsniu pastumė žmogiją arčiaus šviesos.

Jug istorijos gėnijas lekia per amžius ir rodo gozdamas ir kreipdamas mintis ir jausmus į šviesius paveikslus erškėčių kelio atspindinius ant tamsaus dugno . . . . .

Ir kelias tas nesibaigia ant žemės, kaip pasakose yra sakoma, laime ir džiaugsmu — ne, jis tęsiasi per amžius.

Tarp svetimų klaidžioję, žvilgterėkim dabar į Lietuvą.

Šit, žmogus pašventęs visą savo amžių Lietuvos praeities tyrinėjimui ir triusimui vien tik lietuviškai rašyti, kad savo brolius ap-

šviesti. Žmogus viską paaukavęs tėvynės labui — pasenęs ir sergąs neturi kur galvą priglausti, neturi už ką duonos kąsnį nusipirkti. Pagaliaus miršta po svetimu stogu apart knygų nieko nepalikdamas ...

Tai Simanas Daukantas. Jis kol gyvas vien tik vargo ..... Jam-gi mirus po daugelio užmiršimo metų, vogte išvagia jo istoriją, idant atspausdinus kiekvienas lietuvis galėtų gėrėtis ir mokintis ....

Sit-gi kunigas A. Juškevyčia įsimylėjęs į savo prigimtąją kalbą renka dainas ir žodžius. Jis atsilsio neturėjęs. Surinko tiek dainų ir sustatė tokį žodyną, kad dabar tikėti nesinori, juog tai vieno žmogaus darbas .....

Kol gyvas buvo, viengėniai laikė jį už beprotį ir pasijuokdavo. Dabar-gi jo darbai jieškomi ir branginami .....

Ir mirė jis toli nuo numylėtos tėvynės ..... Svetima žemė jo akis užpylė .....

Ten-gi matyti dar žolėmis neapžėlęs Vinco Kudirkos kapas. Per anksti dar idant jį paminklas puoštų. Daugelis jo nepažįsta ir nenumano, kiek tas žmogus daręs.

Žvilktėrėkime bent, kaip jis pastaruosiuose metuose gyvenęs ... Augstame kambarėje ant kietos lovos guli ligonis. Tai šešėlis tik žmogaus. Ištroškęs gaivinančio oro neturi kuo kvepuoti : ..... Visos dienos jo valgis tankiai susideda iš pieno stiklinės ir žydiškos baronkos. Apsiauptas priešų, apleistas draugų, nepaliauja rašyti žadindamas savo viengėnius prie darbo ir duodamas pavyzdį pasišventimo ir išsivadėjimo ypatingos laimės ..... vardan augštesnių siekimų .....

Rašė-gi to kambarėlio sienomis atskirtas nuo žmonių ilgus metus. Iš po jo plunksnos ne žodžiai, bet kibirkštys ir žemčiugai bėrėjo .... Rašė jis pakol plunksna iš rankos neiškrito, kol širdis nepaliovė plakus .....

Ir daugelį jis prikėlė iš miego.

Kiek-gi jų dar ėjo ir eina tuo erskėčių keliu? — Per skaudu — negaliu sakyti ..... Tik šaukiu: garbė bent mirus te bunie visiems tuo keliu einantiems!

Be jūsų opų mums tamsu ir šalta butų gyventi.

Siršė.

Korespondencijos.

Vilnius. Ačiui apturėtoms kulkoms von Valius pašoko į vidaus dalykų ministerio pagelbininkus ir drauge į viršininkus žandarų korpuso, o buvęsis-gi ant tos vietos kunigaikštis Sviatopolk-Mirski tapo paskirtas Vilniaus, Kauno ir Gardyno general-gubernatorium. Tokiu budu dalis Lietuvos vėl įgavo savo kariuką, neveizint, juog pasimirus Trockiui, jau nebeketino tokių cariukų mums duoti.

Prieš savo išvažiavimą, atsisveikindams su policija, 24 dienoj š. m. Valius išgyrė Vilniaus policiją tuo nurodydams ir savo nuopelnus. Mat jam atvažiavus, Vilniuje viešpatavo didi tarp darbininkų agitacija. Neveizint juog policijos buvo ne daug, agitacija tapo sustabdyta ir dabar viešpataujās ramumas. Sustabdyti tą agitaciją buvo dar sunkiau per tai, juog šmet daug darbininkų buvo pasilikę be

darbo. Tame yra policijos nuopelnas ir už tai jis jai išreiškias padėkavojimą. Toliaus gyrė ją už tvarką laike buvusios parodos. Po teisybei, ans turėjo kitaip pabruožti policijos nuopelnus; jis turėjo buti jai dėkingas, juog jį akylai dabojo ir juog sveikas išvažiuoja iš Vilniaus. Neveizint ant nelemtos garbės kokią užsipelnė Valius, budams Vilniuje, čionykščiai dvarponiai, kaip Plioteris, Tiškus, Lubauskis ir kiti dalyvavo prie pakėlimo puotos, iškeltos atsivėikininimui su Valiu šlėktos kliube. Ten bent galėjo prisiklausyti šnekų apie vaisingus darbus šio teip augštai pašokusio urėdo.

12 d. rugsėjo išvežė į Gardyną iš Vilniaus kun. Klepackį, apie kurį jau buvo rašyta. Ans, sako, priešinos iki paskutinei valandai ir nenorėjęs visai užsivilkti rubų. Vietoj kokio nors protesto, Pronckunas visą kalbę meta ant paties Klepackio, kursai visai nereikalingai protestavęs.

Aprašinėdams apie kunigus, turiu priminti da apie vieną jų darbėlį. 15 d rugsėjo š. m. pasimirė komandierius Vilniaus apygardos kariumenės Gurcėinas. Jis buvęs geru kataliku ir prieš myrį dievobaimingai persiskyręs su šiuo svietu. Jis ir apskritai buvęs geru kataliku, nės dažnai buvodavęs bažnyčioj ant mišių. Kaip geram katalikui, o ypač augštam urėdai dvasiškija išklė kuopuikiausias pakasynas. Prie laidojimo į bažnyčią ir ant kapų dalyvavo visa Vilniaus dvasiškija priešakyje su Pronckunu, bet kalbėdama apie nuopelnus Gurcėino, užmiršo ir apie vieną jo prasižengimą. Kaip urėdas, ans kas šventą dieną turėjo buti cerkvėse ir visados budavo. Todėl teisingiaus apie jį butų pasakyti, juog buvo geru kataliku ir geru pravoslavau, ir neveizint ant to, jam viskas buvo atleista. Toksai nuolankumas dvasiškijos nėmaž neparodo jos uolumo be daboiant tikėjimą, nės tuo jug parodo, kad cerkvių lankymas visai nėra priešingu musų tikėjimui.

P-tis.

Peterburgas, 28 d. rugsėjo. Peterburgo Lietuvių Sušelpiamoji Draugystė klė lietuvišką vakarą. Buvo perstatyta drama „Meilė suardyt — tai nuodėmė pagimdyt,“ parašyta M. Š. Lietuviškas choras p. Zaukos padainavo keletą dainelių. P-tė Balčevskytė (mergaitė 11—12 metų) puikiai deklamavo „Mano močia vis kalbėjo“; galima ant tos diklomacijos tik tiek užmesti, kad turinys tos deklamacijos nepritiko prie jaunos mergaitės amžiaus. P-tė Gurovskytė deklamavo „Lietuvos dainos“; jos deklamavimas butų gal ir pagirtinas, jeigu ji ne teip baisiai nusigastų, išėjus ant scenos. Iš deklamatorių dar galima paminėti p. Grincevičių, kuris padeklamavo „Roma“. Apie lošimą dramoje nieko negali pasakyti, nės artistai visi (be Vinklerio ir Zaukos) lošė pirmą kartą. Pats turinys dramos žmonėms nepatiko. Pirmame akte Antonija (Garnio pati) įsimylėjus į Eisimontų Joną pasipjauna, o savo vyro neapkenčia. Antrame akte (ant programos nepasakytą kiek laiko pareina tarp I ir II akto) jau visiškai sveika supa savo vaiką lopšyje; ateina jos vyras, ji paveda jam daboti vaiką, o pati išeina pas daktarą; jai išėjus, įbėga pusbernis ir išveda su koku tai reikalu Marcijoną Garnį, tuom tarpu pro langą įlenda Eisimontų Jonas (numylėtinis Antonijos), džiaugias, kad jo paklausė Antonija ir išėjo ir kad jam pasisėkė per pusbernį išvilioti iš grčios Garnį, išsitraukė peilį (tokius peilius nešioja tik ant Kaukazo, bet ne

Lietuvoje) papjauna vaiką lopšyje, pameta ant aslos peilį ir išlipa pro langą. Įeina Marcijonas, kuris pamatęs užmuštą vaiką, pradeda rėkti; ant jo rėksmo įeina kaiminkos, o jis nori pasikarti. Toliaus ateina Eisimonų Jonas, kuris apkaltina Marcijoną užmušime vaiko, paskui įeina girti sotnikai ir areštuoja Marcijoną.

III-me akte kareiviai atveda Marcijoną apkaltą į lenciugus pas tardininką; čia daug kalbų (ir vis tuščių) su liudininkais. Ant galo ateina Antonija visiškai sumišus ir čia pat miršta (antrą kartą), tada tik Eisimonų Jonas prisipažįsta, užmušęs vaiką. Jį tuoj areštuoja, Marcijonas pavadina Eisimonų Joną žmogžudžiu, bet tas, nežiurint ant prisipažinimo, pradeda plusti ant Marcijono, ant galo apalpsta ir krinta ant kelių, sakydamas „Meilę suardyti — tai nuodėmę pagimdyti“.

Iš lietuviško gyvenimo tik tiek te buvo, ką girti sotnikai

Tokių paveikslų, man rodos, visiškai tarp lietuvių neatrastum. Per visą laiką vis pjaunas, karias, durias, kaip laike karės.

Birutos Sesuo.

— „*Peterburgo Sušelpiamoji D-tė*“ išleido savo atskaitą už antrus (1901) metus savo veikimo. 1 d. sausio 1902 m. turėjo 103 sąnarius, pinigų 5710 rub. 22 kap. Vienam sąnariui tapo išduota pašalpa — 10 rub., 8-iems sąnariams buvo paskolinta 410 rub. 1901 m. buvo 4 literatiškai-dramatiški vakarai su šokiais. Ant scenos buvo pastatyti šie dram. paveikslai: 1. „Žilė galvon — velnias vuodegon“, 2. „Nepadėjus nér ko kasti“, 3. „Aukso veršis“, 4. „Geriaus vėliaus, negu niekad.“ Iš vakarų įėjo 533 rub. 46 kap. gryno pelno. Draugystė tarp kitko įgijo 4 dram. veikalėlius A. Gužučio: 1. „Vaidelytė“, 2. „Eglė“, 3. „Gedimino sapnas“ ir 4 „Juzatė“.

— Pasklido paskala buk ne-už-ilgo busią daleista lietuviams iš leisti savo gazetą, o redaktorium buk-tai busiąs paskirtas žinomas „tyrinėtojas“ lietuviškos kalbos ir sąlygų lietuvių gyvenimo — profesorius Volteris. Nekurie sako: „verčiau šiandien zylė — negu rytoj teterviną.“ (Kas išleis laikraštį, tas pasirinks ir redaktorių! *Red.*)

Jis.

— Mėnesiniame rusiškame laikraštyje *Pečatnoje iskusstvo* už biržį mėn. E. Volteris, paduodamas trumpą istoriją lietuviškos rašliavos nuo 1599 iki 1899 m., nurodo visą blėdingumą viešpatystei uždraudimui lietuviškos spaudos lotyniškėmis raidėmis. Prie to paduoda diagrammą, kiek katrais metais tapo išleista tomų lietuviškų knygų.

Jis.

— 18 d. rugpiučio m. mirė Jonas Randakevyčius, žurnalistas Ministerijos kelių. Daug pasidarbavo a. a. Jonas, kaip prie įvedimo lietuviškų pamokslų teip vadinamoj' „pirmos rotos“ bažnyčioj' (katedroje), teip ir prie įkurimo Lietuviškos savitarpinės pagalbos draugijos; jo ranka tapo parašytas ir vienas iš dviejų. ekzempl. projekto Statuto dėl padavimo užtvirtinimui į Ministeriją Vidaus Dalykų. Pirmus metus givavimo draugijos buvo sąnariu jos Rėdystės ir nemažai pasidarbavo prie pastatymo išvardytos draugijos ant tvirto pamato. Paskutiniame laike parašė dėl padavimo užtvirtinimui į cenzurą nekuriuos dramatiškus veikalus ir didelį rinkinį visokių eilių deklamacijoms, nors jau aiškiai jautė susilpnėjamą sveikatos.

Į kapus a. a. Joną palydėjo didelis lietuvių buris, gailėdamas teip karštai mylėjusio tėvynę dar visai jauno vyro (nes tikt 31 m.) ir žmogaus nepaprastai prakilnios širdies.

Rumšiškiečiai.

Ryga. Redakcija latviško laikraščio „Baltijas Westnesis“, išleis greitai į svieta knygą latviškoje kalboje, vardu „Leischi“ (Lietuviai). Toje knygoje bus plačiai aprašytos etnografiškos žinios apie lietuvių tautą, ir ten, anot minėto laikraščio, bus ir teip dang aprašyta apie lietuvius, kiek dar lygšiol nebuvo rašyta nė vienoje kalboje ir nė vienoje knygoje.

Prie knygų busias ir Lietuvos žemlapis.

-sodietis.

Peržvalga raštų.

„Žinyčia“ Nr. 2—5. Kaip kitur, teip ir pas mus kunigams, regimai, sunku yra matyti mažėjimą savo įtekmės, kurią norėtų užlaikyti ir dar-gi praplatinti ant visų ir viso ko. Per keistą supratimą savo didybės išsidirba koksai ypatingas kunigo (sakytumei *Uebermensch'o*) tipas, stengiantis paglemžti vis-ką po savo valdancia ranka. Toks kunigas nori buti visazīnas ir visavaldas, Jis griebiasi visokių įrankių: ir nežinomus sau klausimus, aptašęs šaip-teip pagal savotiškąjį kurpalį, aiškina, tartum didžiausias žinovas. Jis, kaipo-psychologas - praktikas, žino, kad miniai nereikia logikos, proto ir teisybės, kad ją patrauktų . . . Tokį skurdų ir atkarų įspūdį daro Dėdės Atanazo pamokymas apie socializmą, pasakojimo formoj „Ar dera socializmas lietuviams?“, patilpęs „Žin-os“ Nr. 3. Čia tai tapo kai iš sakyklos išlietas visas pasibiaurėjimas ir įnirtimas D. Atanazo ant to „biauriojo“ socializmo, kurio pasekėjai, girdi, išsižadėję kunigų ir jų teikiamo mokslo, arba karstos ir žudos arba pavirsta paskui pravoslavais! . . . Rodosi, paaiškinimų čia jau nebereikia.

Įvairūs klausimai apie bažnyčios ir tikėjimo reikalus tokioj „Žin-oj“ visiškai, man rodos, butų ant savo vietos, ir aš nieko prieš juos nebandyčiau sakyti. Ir tokie klausimai butų „apšviestiesniems“ daug akivesni ir, reikia spręsti, pagedaujami, užvis kad ir tų klausimų užtektinai atsirastų apsvarstyti. Tuokart tai „Žin.“ atsi-stotų bent ant tam tikro pamato, nesvyruotų ir nekabotų ore, kaip dabar, ir rastų tarp kunigų, o rasi ir šaip „katalikų“, daug platesnį skaitytojų ratą. Ir tuokart dar, pridėkime, pasiėmę savo darbą (su tautiška „pagrinda“, tariant „Žin.“ žodžiu), nedarkytų kitų nesu-prastų, kaip reikiant, klausimų. To, regis, „Žin-iai“ kuo-daugiausiai ir stoksta. Tuose numeruose labai mažai panašios medegos terandame (k. a. vysk. Valanciaus raštai, kai-kurie A. Jakšto darbeliai, Vaišganto „Bažnytinės kalbos dalykai“ ir k.) Vietoj to „Žin.“ stengiasi užsiimti daugiausiai apskritesniais draugijos ir mokslo klausimais. Draugijos klausimai užima mažiausiai vietos ir, kaip augščiaus galėjome įspėti, yra apsvarstomi ir išrišami „su Dievo pagalba“ — savotiškai, „katalikiškai.“

*) Recenzija apie Nr. 1 „Žinyčios“ buvo patalpinta „Varpe“ 1900 į Nr. 9 ir 1901 į Nr. 9.

Daugiausiai vietos užima tarsi mokslieki klausimai. Teip, padėkime, randame straipsnius: J. Basanavyčiaus „Apie lietuvišką Trakų tautystę (Nr. 2), J. Sp-o „Apie lietuviškas pavardes“ (Nr. 2), Zilinsko „Lietuvių tautos kilmė“ (Nr. 4–5), neskaitant kitų kitokių. Tai bus, regis, rimčiausieji „Žinyčios“ straipsniai, apie kurių moksliską vertybę vienok reikia stipriai abejoti.

Lietuviškos rašybos klausimas yra apsvarstomas kiekviename „Žin-os“ numeryje. Čia galima atrasti įvairiausių nuomonių. Gana aktyvas yra tame dalyke patalpintasis Nr. 4–5 „pavyzdys paskutiniosios prof. kun. K. Jauniaus rašybos.“ Yra tai Magilaviškio Arcivyskupo Klapatausko raštas, kun. Jauniaus išverstas į lietuvišką kalbą. Tame vertime kun. Jaunius, rašydamas po senovės: 1 (=ie), ū (=uo), ĺ, įveda dar naują atmainą į savo rašybą, k. a. *ts* (=c), *tš* (=č), susiminkštinamąją *j*, *ń*, nosinę balsę prieš *m*, *n*, pav. *įnpatįngai*, *qm-žinas*. Į vertimą, per redakcijos tur-but kaltybę, įsispaudė ir keletas klaidų, kurios neapsipratusį skaitytoją klaidina ir painioja rašybos smulkmenas tarp savęs. Teip vietomis tapo perspausdinta klaidingai: *budami* (kitur-kur kun. Jaunius ū nevartoja), *jūsų* šalip dažniaus vartojamas *jūsų*, sunoję (viet.), *prigimtės* (kil.) ir *prigimtis*, *pagalbininkai*, *šėdys* ir t. t. Tame vertime randame teip-gi vieną kun. Jauniaus sintaksio ypatingumą. Teip, padėkime, jis rašo: „sakydamas, jog visiems gyvai ir butinai reikia (=reikia) apsisivisti Kristaus švįsą, negalju neatsilipti pri tuñ, kurį turi pirm kitųñ eiti tamę svarbjamę reikalę ir manę šelpti, *pildant* (=pilydami) mano Artsivyskupavimo didelį darbą.“

Beto dar skyriuose „Lituanica“ ir „Mūsų dirvonai“ yra pakeičiami ir apsvarstomi įvairūs klausimai, k. a. rinkimas senų dokumentų, rašymas kronikų, iševystės priežastis, lietuvių padėjimas Viln. vyskupystėje, o teip-gi yra talpinamos knygų recenzijos ir kritikos.

Nestoksta „Žinyčioje“ ir įvairių „sonietų“, „įkvėptų“ eilių ir gaidų. Bet apie eiles geriaus padarysiu užtylėjęs: sunku besuprasti ir susiprasti su poetais, kurie su „muzomis“ tik draugauja ir kalbasi ir vien skambina ant „numylėtų“ kanklių, jog nežinantiems ir iš tikro galėtų pasirodyti, kad pas mus „kanklininkų“ yra kai grybų po lietaus.

Prie svarbesnių lietuviškų „Žinyčios“ spėkų reikia priskaityti Adomą Jakštą, P. B., kun. Zilinską, Vaišgantą, Ukiškį. Tarp jų pirmas vietas turėtų užimti: D-ras Basanavyčius, D-ras J. Sp-s. Ypač simpatiška, nors ir savotiška, yra P. B-o plunksna. Tokių plunksnų daugiaus turėdama, „Žinyčia“ galėtų daug padoriaus pasirodyti. Savojo (Nr. 2 pasirašęs „D-ras Savasis“) plunksna atkreipia skaitytojo atydą ypač savo slidumu: ji griebiasi viso ko, pradėjusi nuo rimtų (šis-tas apie Longobartus bei Hunus“, „Seniausios žinios“ ir t. t.) daiktų, baigdama juokingais net („Rinkime metereologiskas žinias“, kur žada pasidaryti pranašu!), ir turi tą ypatybę, juog, pradėjusi vieną daiktą, peršoka šuksniu ant kito ir, neapdirbusi temato, baigia kokiunors „*ergo laboramus*“ („könig-kunigas“) arba dar įstabesniu, grynai pytišku jau klausimu „kam-gi tai?“ („Trakų Vaivadytė“). Prie to-pat skyriaus reiktų, be abejonės, priskaityti M. Dagilėlį („Mūsų tėvy-nainiai“), Uosį („Ji“) ir k. p.

Ant galo negaliu užtylėti nenurodęs ypatingo redakcijos pasielgimo su savo darbininkais. Aš kalbu apie p. Mažagėto straipsni „Ar turime „tautišką giesmę?““ Redakcija matytis visiškai nesutinka su p. M-o protavimais, o vienok talpina jo straipsnį, kritikuodama pačiame net tekste jo nuomones ir išpeikdama antrąją straipsnio pusę (tai žadėjusios būti kokios eilės), kurios visai nėra nepatalpino. Redakcija gali, be abejonės, ir talpinti ir netalpinti, bet toks talpinimas — tai paniekinimas darbininkų tiesų, pažeminimas pačių darbininkų, ir taip nesielgia nė viena padoesnė redakcija. J. Š-k-s.

Kalendoriai. Girdėjau žmones daug syk peikiant šių metų kalendorių.*) Aš štai ką galiu apie jį pasakyti. Kalendoriaus metkaitlis toks kaip reikia, bet nečielas, netinka šios dienos lietuviams; toliaus, visą kalendorių užima viena apysaka: „Jam buvo lemta“ — tikra „nuobodulio apysaka“, kaip žmonės sako. Apysaka „Jam buvo lemta“ dagi versta iš lenkiško, tarytum iš lietuvių gyvenimo nėra jokių atsitikimų, ar nėra ką parašyti kas užimtų skaitytojus; nė viens, nors ir karščiausias skaitytojas, neištoko kantrybės perskaityti iki galui apysaką. Dėlko taip buvo, tegul kožnas nusprendžia; aš tuom nenoriu paniekinti nė lenkiškos literatūros nė vertimo: vienas netikęs veikalas gerų negadina. Ant pat galo yra keletas patarnių, teipgi daugiausia netikusių, ir da apgarsinimai, kurie nėra už škatiką Rusijos lietuviams naudos neatneša.

Girdėjau, jog yra ir antras kalendorius, bet to neteko matyti, dėlto-gi apie tai ir nieko negaliu sakyti.

Šiai progai atsitikus, susirinkau visus savo senus sudriskusius kalendorpalaikius ir su atyda peržiūrėjau; apie juos štai ką galiu pasakyti, ypačiai atsizvelgdamas ant skaitytojų.

„Metui 1897, Tikras Tėvyniškas Kalendorius ir t. t.“ buvo su noru priimamas ir perkamas ukininkų ir šėip žmonių. Bet paskui, dėlėi straipsnio „Pors žodelių kalendorių persekiotojams“, kiti skaitytojai turėjo daug baldos nuo žandarų. Eilės, nors augštvadvasiškos perspaustos iš kitur, naudos ukininkams neatnešė.

Metui 1898 kalendorius, bene sargininkų išleistas, teipgi savo vertę turėjo, tik eilelės atkreipė gduį akis ant to kalendoriaus.

Metui 1899 kalendorius, vėl sargiečių sudėtas, išrodo geresnis negu kiti, nes nelenda kur nepitinka kalendoriui. Labiausiai skaitytojai džiaugėsi iš jo didumo, bet antgalo pamatė, kad tē daug ne-naudingo ir nereikalingo randasi. Apart apysakų ir patarnių ukininkams tilpo: „Ko reikia žemei, kad būtų vaisinga“; tas straipsnis Lietuvos ukininkams nors menką dalelę naudos neša. „Dauglaukinė, arba vaismainiškoji ukė“ nėra už škatiką mažiems Lietuvos ukininkams naudos neatnešė, kurių daugiau yra ir kurie kalendorių daugiau išperka; ukininkai, turėdami mažai žemės (po 50 margų) jokiū būdu negal įvesti dauglaukinės ukės. Toliaus eina „Patarnės virėjoms priedonystės tarnaujančioms“. Kokią Lietuvos ukininkai gali turėti naudą iš tokių patarnių? Juk tik ne virėjoms tas kalendorius paskirtas ir

*) Kalendorių yra daug, dėlto reik kiekvieną įsakmai įvardyt: perrašyt užvardijimą žodis į žodį (kopija), nurodyt išleistoja, spaustuvę etc. Čia autorius kalba apie O. v. Mauderodės išleistą kalendorių. Red.

ne virėjos jį perka, tik ukininkai. Da toli šaukia, kad ukininkai tokias „zupas“ galėtų virtis. Tokioms „zupoms“ ir reikia tam tikros medegos, apie kurią ukininkės nė nesapnavo. Toliaus, palyginimai pinigų, mieros, saikai, jei tik but naujaisi ir teisingi, tie yra naudingi kalendoriuose. Toliaus eina apgarsinimai, kur ten Tilžėje, Klaipėdoje, Priegradoje ir t. t. — toki visai nereikalingi į kalendorius, tiktai užima vietą, arba bereikalo storina kalendorius. Lietuviai tiek pinigų neturi, kad galėtų juos visur siuntinėti, mėtyti.

Metui 1900 kalendorius, buvo noriai perkamas ir skaitomas žmonių, tiktai apysaka „Tamsybės lizdas ir apipaikinimo urvas“ daugelį lietuvių įkišo. į „tamsybės urvą“.

„*Metui 1901 ukiškasis kalendorius, sargiečių sustatytas.*“ Po metskaitliaus, metturgių, pačto taisyklių, yra straipsnis „Neniekinkite ukiškųjų raštų“. Norint, kad nebut paniekinti ukiški raštai, reikia, kad jie prisitaikytų prie ukininkų gyvenimo ir prie jų reikalų pritikytų; tuom tarpu tų nurodyti prityrimai ir ištraukos iš vedamų ukių kokių ten grupų, kurie tur daug laukų, pinigų ir visokius įrankius, pagerinimus ir t. t. Mažose ukėse daug sunkesnės gyvenimo sąlygos, negu didelėse, tai ir didelės ukės paveikslu negali maža uke naudotis.

Pirmesnių kalendorių neturiu, bet šiam kartui ir šių pakaks. Nežinia dėl kokios tai priežasties kemsama kas metas, kaip kokia šventenybė, paveikslėlis „Perėjimas keleivių ir t. t.“. Toks paveikslėlis jokios vertės neturi. Litaros raštiškos dideliai naudingos kalendoriuose.

Tai mat kokius kalendorius turime. Iš viso ko matyt, kad kalendorių išleistojuoms rupi tiktai gešeftas, nes į kalendorius kemsą viską nepaisydami visai, ar kas tinka lietuviams, ar ne.

Kalendorių išleistojuoms turi rupėti ne tik gešeftas, bet ir žmonių nauda, juo kad per tai ir gešeftas pasididina, nes žmonės daugiau perka.

Pirmučiausiai į kalendorius netinka straipsniai prieš valdžią, nes kalendorius turi buti pavestas Lietuvos žmonėms ir suteikti žinias apie metų laiką, oro atmainas, metturgius (jomarkus) ir t. t. Su vienu įrankiu negali viską veikti. Tamsūs žmonės tik tada sukiltų prieš valdžią ir pareikalautų savo tiesų, jeigu kokia nors valdžia užgintų duoną valgyti ir vandenį gerti. Žmonėms šviesti ir prieš valdžią kelti kovą yra laikraščiai.*) O jeigu nemokės skaityti, arba laikraščių vertės nesupras, tada ir įbruktus į rankas mėsą po kojų, ar į ugnį, kaip dabar daugumas daro.

Apysakos ar eilės kalendoriuose talpinamos turi buti aiškiai suprantamos, užimančios skaitytojus, juokingos ir gražios, paimtos iš gyvų lietuvių atsitikimų, jų apsėjimų ir papročių. Prie metskaitliaus turėtų buti senoviškos ar naujoviškos patarlės, o ant galo, kas naudingiausia, žydų ir gudų šventės.

Tankiai atsitinka, kad žmogus iš už kokių penkių mylių, atvažiavęs į jomarką, neranda jokio jomarko, nes mat žydams šventa, o tada visa kelionė per niek. Ateina su kokiais reikalais žmogus į kasą, biurą ar policiją ir nieko neatlikęs turi gryžti atgal, nes gal į

*) Galima išleisti kalendorių teip, kad priešingi valdžiai raštai galėtų but atskirti nuo kalendoriškos dalies, kaipo atskira knygutė. Red.

tą tarpą išpulti kokia „pirmos kliasos šventė“. Ir vėl toks darbininkas ukininkas, palikęs namus, kad ir kada gana bjaurus kelias, turi gaisuoti. O kas tame kaltas? Tai vis kalendorius.

Tokių straipsnių, kurie jokios naudos negali atnešti ukininkams, visai neverta talpinti, arba tokių, kurie tik menkai dalelei yra naudingi.

Liepuks.

Lietuviškas jubilėjus Vilniaus katedroje. (Eilės.) Perskaitęs eiles p. Žalčio („Naujienos“ Nr. 2) pamislyjau: turbūt da neperlabai dailiai giedojo ir permažai ir nevisai graudžiai verkė mergelės laike liet. jubilėjaus katedroje, kad musų poetas da tik vos pradėjęs graudytis linksmi-graudžiais išpuščiais minėtos iškelmės ir lieja nedabrendusius širdies jausmus; pertai jo daina yra teip kurti, kad jos skambėsis begu pasiektų Vytauto ausį, nors čionai klausytų ne iš dangaus, bet-gi nusileidęs net ant paties katedros kuoro. Matyt, poetui ne tik stoka prigimto pašaukimo dainuoti, bet ir išsilavinimo ant poetiškos dirvos, ir jis dainuoja, tarsi pirmą kartą velka akėčias per poezijos plėšinį. Tokią poeziją reikia veikiaus vadinti proza, poetiškai vuodeguota; jug neužtenka poezijai turėti tik nuolaidžią vuodegą, reikia dar ir liemens patogaus, t. y. negana tik vieno rimo arba tam tikro skambėjimo paskutinių siliabų eilių galuose, bet ir butinai reikalingas *ritmas* (taktas), kas pridūda eilėms muzikališkumą, o jug to dalyko p. Žalčio ausis negirdi savo eilėse.

Kitas poetas p. Liepukas rašo neblogą turinio eiles, bet-gi ir jo eilėms dažniai truksta ritmo, per-ką neturi gero skambėjimo ir sunkiai skaitosi. P. Liepukas, matyt, turi prigimtą pašaukimą eilėms rašyti, tik prigulėtų arčiau susipažinti su versifikacija t. y. su tiesomis eilėms rašyti.

Tiesos eilėms rašyti yra parašytos V. Kudirkos „Varpe“ 1898 m. Nr. 1—3; musų šlubuojantiems poetams naudinga būtų su tomis tiesomis susipažinti.

Tu.

— „Pamiat'noje knižk'oje“ Kauno gub. už 1902 m. yra patilpęs šioks straipsnis: „Свадебные обряды крестьянъ Литовцевъ Веліонской волости. Составилъ учитель Веліонскаго народнаго училища Влад. Павлюченко подъ редакціей К. П. Гукоскаго.“

Labai žingeidu buvo man sulyginti tą straipsnį su „Svodbine rėda Veliuonyčių lietuvių“ kunigo Antano Juškevičiaus surašyta, ir kas pasirodo? — Kad kun. Juškevičia, rinkęs medegą savo knygai 1870 metuose, ir mokintojas Pavliučenko turėjo griežtai vienodus šaltinius (net vietų ir žmonių tie-patį vardai). Bet tas dabar abejotina. Teisingiau bus pasakius, kad Pavliučenko ne nuo žmonių rinko medegą savo straipsniui, bet žodis į žodį išvertė minėtą kunigo A. Juškevičiaus knygutę. Šitos teisybės persitikrinimui nereikia lyginti abiejų veikalų nuo pradžios iki galui, bet užteks paėmus vieną kokį-nors skyrį.

Tiek-to, jei vertimas būtų kaip reikiant atliktas. Tuo-tarpu beskaitydamas randi tokias vietas, kad nenoroms skverbiasi mintis, be netyčia apjuodinti mus lietuvius norėdamas teip iškraipė vertikas Juškevičiaus žodžius. Šitai visur parodo lietuvius dideliais girtuokliais, ypačiai per „žvalgytuves“. Žodžius „midus arba vynas“ išvertė

„vodka“. Arba šioka vieta: pagal Juškevičių kvieslys sako mergaitėms (p. 16): „ir jūs jaunos mergelės neduokite idant suvystų namie žalių rutų vainikėlis, — bus ir te nuvytęs. Jeigu namie bus žalias, — ir tenai bus žalias.“ O Pavliučenko ant p. 63 šiaip rašo: „neateikit su nuvytusiais vainikais, nes nuvysti paspės ir ant veselės.“

Vertėjas matyti menkai lietuviškai moka, nes padarė pusėtinai stambių klaidų. Teip ant p. 58 sako: „išvažiuodamas piršlys palieka skarelę į tuščią indą, idant dukters tėvai pripiltų tokio-pat gėrio, koki išgėrė, ir nusiustų vedžini ant trečios dienos kaip ženklą, juog jį čia laiko už busimą žentą.“ Tuo-tarpu pas Juškevičių pasakyta (p. 7): „o jeigu ant abejonės tėvai, tad palieka piršlys skarelę su stuobrine ir alve todėl, kad, jeigu patriktų derybos, tėvai turėtų ant trečios dienos į ką pripilti tokio-pat gėrio, koki išgėrė, ir nusiusti pilną alvę jaunikačiui, kaipo ženklą nedabonės.“ „Mašalų šumpiai“ (Jušk. p. 16) išversta „meitelių kulšės“ (p. 63). Ant p. 43 dainoje pas Juškevičių pasakyta: „Ei Dieve duoki šimtu (suprask arklių) arti, antru šimteliu užakėti“; išversta: „o Dieve duok apie šimtą dorelių, antrą šimtą akėčioms uždirbti.“

Nekurios vietos vertime išleistos: byla kvieslio nuo nuotakos elgimoš gaspadoje ir bažnyčioje, prauštuvės, gobturavimas su šliku, piršlio kartuvės (paskutinis skyrius dėlto, nes esąs aprašytas 1899 m. „pamiatnoje knižkoje“).

Viena vieta, kuria aprašomas straipsnis skiriasi nuo kunigo Juškevičiaus darbo, tai byla piršlio, paduodant vainiką.

Labai nemandagiai pasielgė Pavliučenko nepasisakęs, jog viską, ką aprašęs, ne pats surinkęs, bet iš lietuviško vertęs. P. A.

Iš svetimų laikraščių.

Lenkai Lietuvoj, Przedświt'e 1902 Nr. 8 patalpinti svarbesniejei nutarimai VI. Susivažiavimo Lenkų Socialistų Partijos (P. P. S.) Męs čia paduodame nutarimus, paliečiančius Lietuvą:

I. Apsvarstę, juog lenkai tveria svarbią sudėtinę dalį tarp gyventojų Lietuvos, šalies, surištos su Lenkija įvairiais ryšiais istoriškais ir bendra kultura, juog iš tos priežasties galima tikėtis, kad lenkiškas revoliucijinis judėjimas ateityje atras Lietuvoje paspirtį, kaip tai visada atsitikdavo seniaus, —

apsvarstę, juog nauda žmonių-darbininkų, kaip Lenkijos teip ir Lietuvos, rišasi su išsilivuosimu tų šalių nuog cariško prislėgimo ir įgijimu neprigulmingo buvio, juog per tai siekis kovos su rusiškąja valdžia yra tose šalise vienodas, —

Susivažiavimas pripažįsta reikalingumą snjungimo visų socialistiškų spēkų abiejose šalise į vieną organizaciją idant susidrutintų įtekmė proletarijato Lenkijos ir Lietuvos ant proceso kovos ir susiformavimo sąlugū po busimos pergalės;

paveda C. K. R. (Centrališkam Darbininkų Komitetui) sutvarkinti santikius tarp organizacijų Lietuvoje teip, idant — užlaikius vienodumą judėjimo abejose šalise — butų atkreipta atyda ant ypatingamo reikalų Lietuvos darbininkų;

klausimą-gi sujungimo lietuviškų organizacijų musų partijos į autonomišką čielybę Susivažiavimas atideda ant tolesnio laiko: tas prigulės nuo jų išsiplėtojimo.

II. Kadangi šios gaudynės Lietuva nėra užgyventa vienos tautos, bet žmonių įvairaus padėjimo, kalbos ir tikėjimo,

kadangi atskiros tautos, gyvenančios Lietuvoje, nėra aiškiai atsiskyrusios viena nuo kitos teritorijaiškai, bet susimaišiusios tarp savęs ir tai konuoįvairiausioj proporcijoj,

kadangi stoka aiškans tautiško susipratimo yra šiandien paprastu apsirėikimu tarp gyventojų didesnės Lietuvos dalies,

kadangi dėlei tos priežasties iš angšto negalima yra žinoti, koki įvyks santikiai tarp tautų,

kadangi pagaliaus P. P. S. ne turi nei siekio, nei noro polonizuoti kitas tautas, o mūsų-gi reikalavimas „pilnos autonomijos tautų, surištų su Lenkija ant pamato laisvos federacijos“ visai neapsprendžia ateinančio politiško surėdymo Lietuvoje, tik nurodo mūsų prilygimą (stonovisko), kuris yra priešingas kiekvienam tautos prispaudimui, —

Susivaziavimas pripažįsta, kad klausimas, ar Lietuva turi būti sujungta su Lenkija, ar su ja sufederuota, ar visai neprigulminga, kad klausimą tą gali išristi tik išsiluoosavusios iš po caro jungo įvairios Lietuvos tautos, galinčios savystovai spręsti apie savo likimą.

III. Susivaziavimas paveda C. K. R. pradėti išleidinėti laikraštį vardu „Walka“, organą P. P. S.

Iš tų rezoliucijų mės matome, kad P. P. S. perkelia savo veikimą į Lietuvą, ergo ir tē, kame dabar darbuojas, L. S. D. P. L. D. P. ir L. K. P., žada išleisti savo organą, platinti apšvietimą, susipratimą, aiškinti Lietuvos gyventojų reikalus etc.

Kodėl teip elgiasi partija, kurios principai turėtų ją nuo tokio žingsnio sulaukyti, sunku suprasti. Ji čion drąsiai laužo tą principą, vardan kurio ji reikalauja, kad nė viena svetima organizacija nesikištų į reikalus Lenkijos proletarijato, be jos aprobacijos ir kontrolės.

Ji negali nežinoti, kad yra Lietuvoj organizacijos, yra tų organizacijų organai, yra Lietuvoj šalininkai vienų ir kitų organų. Bet P. P. S. nayviškai apsimeta to nežinanti, posmuoja apie stoką *aishkaus* tautiško susipratimo, *aishkių* etnografiškų rubežių tarp Lietuvos tautų, apie „didelį skaitlių lenkų“, „istorijos ryšius“, „bendrą kultūrą“ etc. ir, apdumus ne tiek sau kiek kitiems akis, apima missija Lietuvos apaštaltų . . .

Apaštaltaut P. P. S. ketina teip, kaip Lietuvos prabaščiai: ji neplatį apšvietimo vietinėj (lietuviškoj arba bielorusiškoj) kalboj, bet lenkiškoj, (teip ir pritinka Lenkijos provincijai!) ir kas iš lietuvių arba bielorusų norės but išganytu, tai turės mokintis lenkiškai ir juo daugiau bus skaitančių P. P. S. organą Lietuvoj, juo greičiau bus isganyti: P. P. S. ves visus į laimingą kovą ir kada atsiras Lenkija „od morza do morza“, tuomet P. P. S. duosianti tautoms laisvę, ir jos galėsiančios „savystovai spręsti apie savo reikalus“; o pirm pergalės Lietuvos tautos negalinčios „savystovai spręsti“, nės nesuprantančios savo reikalų . . .

Ir ko-gi galima tikėtis nuo kitų lenkiškųjų organizacijų?!

Ž. ir T.

Dėlei spaudos uždraudimo. *Novoje Vremia* Nr. 9397 patalpino straipsnį „apie lietuvius“, kame autorius — sandarbininkas „ciecoriškos rusiškos geografiškos draugystės“ p. V. Mošnov, — praneša savo patėmyjimus apie lietuvius ir jų reikalus.

Tame straipsnyje jis tarp kitko užkliudo ir spaudos klausimą ir išranda, kad uždraudimas spaudos, kaipo įrankis apgynimui lietuvių nuo lenkų įtekmės yra šiame laike pasenęs ir todėl pra-gaištingas.

Autorius motyvuoja savo papeikimą valdžios politikos Lietuvoješiaip: „Dėlei visutinio, apėmusio Maskolija, žengimo paakini ir dėlei to, kad lietuviai tauta vikri (*narod živoj*), linksta prie civilizacijos, trokšta apšvietimo ir jo jieško, visos vietinės valdžios mokyklos nesutalpina visų mokintinių: jų per mažai, sulyginant su tuo mokslo troškimu, kurį jaučia lietuvių tauta“ . . . „Daugumai lietuvių prisieina pasikakinti paprastu naminiu vaikų

mokinimu ant lietuviškų maldų knygų, spausdintų lotyniškais raidėmis. Tokiu būdu mokėjimas skaityt tarp lietuvių yra labai prasiplatinęs. Bet išmokęs skaityt lietuviškai malonėtų paskaityt ką nors daugiau, bet nieko neranda. Maskoliškos kalbos minia nemoka ir jos nesupranta. Lietuviškos knygos spausdintos lotyniškais raidėmis, dabar nesispausdina, senosios išpirktos ir veik negaunamos. Knygų, parašytų maskoliškoms raidėmis, buvo nedaug išleista, ir jos teip-gi jau senai perėjo per rankas („razošlis po rukam“),*) o spaudinti jas iš naujo nėra kam. Ką-gi prie tokių sąlygų gali skaityt tautos minia, trokštanti skaitymų ir mokslo? Ir štai jai į pagelbą ateina užrubežinė lietuvių spauda, kuri yra labai apstai kaimynuos Prūsijos. Kontrabanda pristato daug uždraustų lietuviškų knygų, tarp kurių, kaip visai teisingai gailistauja geros valios Lietuvos inteligentai, yra visokių šiukšlių (driaš) ir tokiu būdu platinasi tarp žmonių negeistinos politiškos ir priešingos dorai idejos. Vietinė valdžia stropiai kovoja prieš tai, bet ji per silpna, nės čia interesuotos ne atskiros ypatos, bet visa minia. Dėlei to atsiranda tankūs susirėmimai žmonių su vietinia valdžia, kas prilaiko nuolatini, bet po teisybei, niekam nereikalingą suerzinimą.

Parodęs lietuvių troškimą pasiekti augštesnę kultūrą ir lietuvių tautos gabumą p. Mošnov šiaip užbaigia savo straipsnį: „butų nežmoniška ir neišmintinga daryti jai ant to kelio kliutis.“

Jei p. Mošnov butų atkreipęs atydą ir ant sąlygų prasiplatinimo lenkystės Lietuvoje, tai jis butų užtėmyjęs, kad uždraudimas spaudos netik ne „apgynė lietuviams nuo lenkų įtekmės“, bet, gali sakyti, sustiprino lenkiškąją įtekmę, prilaikė Lietuvoj polonozaciją, ap sunkino lietuviams kovą prieš lenkystę ir dabar valdžia prilaiko siautimą lenkystės apaštalu, nės mes negalime viešu, legališku būdu kovoti priešais neteisybes, kurios atsitinka parapijose, vartojant tų lenkiškąją, žmonėms nesuprantamą, kalbą. — Jei įtekmė lenkystės Lietuvoje yra sumažėjus, tai galėjo atsitikti tik ačiu mus nelegališkajai spaudai, o ne valdžios politikai, kuri tankiausia priguli nuo vietinių Lietuvos „diejatelii“ ir jų administratyviško akylumo.

*) Kokių būdu tos knygos „perėjo per rankas“, matyt iš liudnos istorijos jų platinimo (v. Dokumentas apie lot. lit. etc., „Varpas“ 1901 m. Nr. 9, str. „Musų krašto valščiaus mokyklos“) Red.

Aukos „Varpo“, „Ukininko“ ir „Naujienu“ reikalams.

P. M. 20 rub. . . . . 43,20 Mk.

Isk. 20 rub. . . . . 43,20 Mk.

86,40 Mk.

Buvo (žr. „Varpas“ Nr. 9 ir 10) 2225 56 Mk.

Iš viso 2311,96 Mk.

10. XI. 02.

M. Saunas.

Atitaisymas svarbesnių klaidų.

„Varpe“ Nr. 7 ant p. 146, eilė 38 parašyta: „motyvnotų“; turi but: „ne motyvnotų“. „Varpe“ 9 ir 10, ant p. 204, eilė 25 parašyta: „1-o „Naujienu“ troškimai ir štai dėlko“; turi but: „ir štai dėlko: 1-o „Naujienu“ troškimai.“

Atsakymai.

Kurėjui. „Suomiška rašliava mūsų dienų“ gavome.

Da gyvam. Likusius rašteliuos sunaudosime. Laukiame daugiau.

Ž. ir T. Meldžiame ir toliaus siųsti mums žinias „iš svetimų laikraščių“, arba bent iškarpas, recenzijas, arba bent žinias apie pasirodžiusius svetimosose kalbose raštus, paliečiančius Lietuvą . . . .

Atsakomasis redaktorius J. Lapinas. — Spausdinta pas Otto v. Mauderode, Tilžėje.

Prisiusti į Red. nauji raštai.

Kaip sutaisytas žmogaus kunas. Parašė S. M. (su 29 pav.) Išleido „Tėv. Myl. D-tė“ Nr. 8 Spauda „Vienybės L.“ Plymouth, Pa., 1902, pp. 144, vidut. 8°.

Kur musų išganymas? Parašė *Daujotas*. Spauda ir kaštai „Vienybės L.“ Plymouth Pa., 1902, pp. 118 vidutinio 8°.

Darbininkų Balsas Nr. 4 pp. 72 ir Nr. 5 pp. 48,

Pirmyn! Darbininkų eilės ir dainos. Surinko ir išleido Proletarijus. Liepojuje 1902, pp. 72, in 8° min.

Iždų sala („Dirva“ Nr. 2 kn. 23.) Vertė Selimas. Brooklyn NY., 1902, pp. 213, in 8° maj.

Krylovo pasakos. Iš rusiško į prozą persakė Gerutis. Kaštu „Tėvynės Sargo“. Tilžėje, 1902, pp. 148 vidutinio 8°.

Ožkabalų dainos. II knyga (Dirva Nr. 3 kn. 24). Surinko Dr. J. Basanavičius. Shenandoah P., 1902, pp. 198 in 8° maj.

Atsiliepinimas D-tės „Želmuo“ Paryžiuje. Tilžėje 1902, pp. 24 in 8° min.

Darbo diena. Išleido Lietuviškoji Socialdemokratų Partija. Paryžiuje 1902, pp. 48, in 8° min

Išgama. Drama II-ose aktuose. Parašė J. S. Pittsburg Pa. 1902, pp. 23, vidutinio 8°

Adomas Mickevycia. (1798—1855. Jo gyvenimas raštai ir darbai. Aprašė A. J. Daubaras. Plymouth Pa. 1902, pp. 40, vidutinio 8°.

Gyvenimo vaizdeliai. Spauda „Lietuvos“. Chicago Ill. 1902, pp. 99, in 8° min.

Bendraitė. Išleido „Prūsų Lietuvių Susivienijimas“. Pirmą knygą. Bitėnai 1902, pp. 80 vidutinio 8° (got. raid.)

Aukos Karės Dievui. Parašė *Jonas Gražys*. (Darbininkų Biblioteka Nr. 1) Chicago Ill. 1902, pp. 40, in 8° min.

Šventė 1-mo Gegužės 1902. Išleido Lietuviška Socialdemokratų Partija Paryžiuje 1902, pp. 16 vidutinio 8°.

Echo 1, 2, 3 serija II. Išleido L. S. D. P. Wrzesien 1902, pp. 8, formatas 4°.

Glos Litwinów do młodej generacyi magnatów, obywateli i szlachty na Litwie 1902, pp. 32, vidutinio 8°.

Lietuviškos pasakos. II. tomas („Dirva“ Nr. 4 kn. 25.) Surinko D-ras J. Basanavičius. Shenandoah Pa. 1902, pp. 262, in 8° maj.

„Tėvynės Mylėtojų D-tės“ knygos.

(Lietuvoje „beturčiams“ dalinamos dykai. — § 6.)

1. *Keistutis.* Vertė *Vincas Kapsas*. 1897. pp. 101.
  2. *Orleano mergelė.* Vertė *Vincas Kapsas*. 1898. pp. 157.
  3. *Lenkai ir Lietuviai.* Pagal lenkiškus istorikus parašė *Zemkalnis*. 1899. pp. 61.
  4. *Groco Kyburg'o kelionė Lietuvona.* Lietuviškai išguldė *J. Basanavičius*. 1900. pp. 52 (su Vytauto pav.)
  5. *Vanduo ant žemės, po žeme ir viršuje žemės.* Vertė *Drugys*. 1900. pp. 33. (Su 6 pav.)
  6. *Baudžiava Lietuvoje.* Parašė *Žmogus*. 1901. pp. 76.
  7. *Geologija.* Vertė S. M. 1901. pp. 194 (su 47 pav.)
- Pajauta.* Lizdeikos duktė arba Lietuva XIV. šimtm. Išguldė *Andrius*. 1898. pp. 155 (aukauta kun. Miluko.)

Naudingos ir smagios pasiskaityt knygelės.

1. Naudingi skaitymai iš prigimties mokslo su daugelino paveikslėlių	30 kap
2. Iš kur akmenys ant mūsų laukų atsirado (su paveikslėliais)	20 „
3. Saulės ir mėnesio aptemimai (su paveikslėliais)	20 „
4. Pirmutinė pašalpa umai susirgus; teipogi gėralai alkoholiniai ir taboka	15 „
5. Kapai didžių kunigaikščių ir karalių Vilniuje	15 „
6. Garo mašinos ir gelžkeliai (su paveikslėliais)	10 „
7. Pamokinimas, kaip nuo pagelimo apsaugoti žmones, pagedusių šunų aprietus	6 „
8. Džiova ir kaip tos ligos apsisaugoti.	5 „
9. Patarmės moterims, kurios nori but sveikos	10 „
10. Trumpa šneka apie limpančias ligas ir kaip nuo anų atsiginti	10 „
11. Tris pamokslai apie gspadorystę dėl gspadorių sodiečių (antra laida)	15 „
12. Bulvių vaisinimas	15 „
13. Zaiabas ir griautinis (su 21 paveiksl.)	20 „
14. Apie Joną Gutenbergą ir apie tai, kaip žmonės rašymo ir spaudos išsimokė (su 10 paveikslėliais)	20 „
15. Kas tai yra dirbama žemė, kaip ji atsirado, kokie yra jos skyriai ir kaip anuos pažinti	15 „
16. Epiktėto aforizmai su pridėjimu keletu skyrių iš jo „Pruntavimų“	15 „
17. Trumpa geometrija	50 „
18. Ukiškos draugystės įvairiuose kraštuose	10 „
19. Parinktos lietuviškos dainos pagal Antaną Juskevyčių	6 „
20. Kaip apsiereiškia gyvastis žmogaus kune (su 35 paveikslėliais)	15 „
21. Tekinimo amatas (su 47 paveiksl.)	15 „
Spaudoje:	
22. Nekurie amatai (su 43 paveiksl.)	15 „
23. Įrankis dėl pagerinimo ir sutaisymo šosiejinių ir paprastų kelių (su 40 paveiksl.)	15 „
24. Avižių auginimas (su 8 paveiksl.)	10 „
25. Gyvenimas šv. Kazimiero (su 3 paveiksl.)	10 „

Knygelės gaunamos pas J. Lapiną, Tilžėje. Rašant laiškus reikia toki adresą padėti:

J. Lapinas, Goldschmiedestrasse 8, Tilsit (Ostpr.)

Perkūpiams 50% rabato, t. y. pusė prekes.

Pas p. **Lapina** galima gauti pirkti teip-gi knygas ir laikraščius „Varpo“ ir „Ukininko“ Red.